

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis costă șirul 20 fil.

Manuscriptele nu se înapoiază.

ROMÂNUL

La un semn...

Arad, 4 Iunie.

(*) La un semn al contelui Tisza, în ședința de azi a camerei, partidul guvernamental, sfidând cele mai formidabile erupțiuni de protestare și hotărât să înfrunte cele mai incalculabile complicațiuni politice, a votat, prin simplă ridicare de pe bănci, atât contingentul militar cât și enormele cheltuieli, dimpreună cu toate reformele cuprinse în proiectele militare.

Printr'un act de-o violență fără pereche poate, guvernul a depășit sfera constituției, a bruscat legile ei fundamentale și a trecut c'un salt din cele mai temerare din câte s'au văzut în viața parlamentară, pe-un teren cu desăvârșire antilegal. S'a dat o esențială lovitură de stat și s'a intronat c'un gest suprem autocrația nedismulată a puterii executive în locul normelor cari păreau a mai salva aparențele unei vieți constituționale în Ungaria. Guvernul și-a aruncat masca și lupta lui primește de-acum o înfățișare adevărată prin sinceritate.

La rândul ei opoziția ungurească nu poate să aibă decât cuvinte de satisfacție în fața unui adversar, care nu-și mai tăinuiește intențiile. Contemplând scenele de extremă indignare ce improvizează acum opoziția, s'ar părea paradoxală afirmația aceasta, judecând însă natura intimă a luptelor parlamentare ungurești, nu vom găsi nimic paradoxal în ea. Gestul de violență al guvernului era indicat prin însași psihologia situației. Revoluția de două zile ce a trecut dăunăzi ca o valbură pe străzile capitalei, a deșteptat un ecou cu mult prea slab în rândurile opoziției, — atitudinea acestei opoziții a fost cu mult mai puțin inspirată de hotărâri extreme după vărsările de sânge ce a provocat, decât să nu se fi convins guvernul, că forțele ei de rezistență s'au sleit și că obstruarea unor proiecte impuse de-o forță implacabilă, de voința coroanei, a ajuns o sarcină din ce în ce mai insuportabilă pentru opoziție. Chiar și proiectul de soluție ce a elaborat opoziția în chestiunea reformei electorale, trada numai oboseală și decrepitudine, așa că guvernul, prin lovitura de stat de care a uzat, a făcut în primul loc un bun serviciu chiar opoziției și numai în al doilea loc un mare serviciu — intereselor ungurești în genere.

Pentru că prin adoptarea proiectelor militare s'a adus un mare și real serviciu aspirațiilor ungurești. Pentru că, prin înfăptuirea reformelor militare, organismul militar al monarhiei, singura garanță pozitivă a stabilității ei, îndură o fatală sgu-

duire. Introducerea limbii ungurești ca limbă legală în procedura penală, terenul larg ce se deschide acestei limbi în academiile militare ale armatei comune și fortificarea în acelaș timp a honvezimei cu artilerie, cu contingent sporit și cu atâtea dispozițiuni contemplate în scopurile de-naționalizării noastre, constituie o serie întregă de primejdii pentru echilibrul puterii armate în monarhie și am arătat de repetite ori, că pentru viitorul monarhiei nu poate să existe o primejdie internă mai serioasă decât cea a expansiunii maghiare imperialiste.

După frământări de-un an și jumătate, după atâtea risipă de timp și de nervi patriotici, acesta e în sfârșit marele rezultat politic pentru monarhie: o nouă înfrângere a intereselor ei de viață, prin armele tot mai victorioase ale maghiarismului. Și poate peripețioasele inscenări din camera ungară au fost anume prelungite atâtea timp, căci trebuia deșteptată în cercurile dela conducerea monarhiei, iluzia unei disproporții între pretențiile maghiare și jertfele de interese generale ce trebuie aduse pentru mulcomirea acestor pretenții, în cadrele reformelor adoptate. Trebuia convinse cercurile dela conducere, că pretențiile maghiare sunt mai ireductibile decât chiar interesele de normală dezvoltare internă a monarhiei și pentru dovedirea acestei minciuni politice partidele ungurești, în frunte cu guvernul, au tolerat un an și jumătate cea mai scandaloașă anarhie parlamentară.

Aflăm, în clipa când scriem aceste rânduri, că partidele ungurești din opoziție, sub impresia lovituri de stat a guvernului s'au întrunit în conferență comună și că, în numele tuturor, contele M. Károly a propus să se trimită din partea opoziției o adresă de protestare către toate parlamentele din lume. E un nou și nu mai puțin frivol gest acesta al partidelor ungurești și nu se va găsi nici un om cu oarecare pătrundere politică, să mai creadă în sinceritatea unui asemenea gest. Expresia sinceră a stării sufletești ce trebuie să stăpânească azi pe potrivnicii noștri e aceea pe care ar putea să ne-o dea numai o serbare națională de-o exuberantă strălucire. Rachete de izbândă ar trebui să aprindă ei și sălbătice cântări de slăvire să înalțe către zii lor protectori, iar nu scâncete de farisci către parlamentele străine, cari nu pot să aibă decât desgușt și dispreț în fața spectacolului de obraznică imoralitate politică dela Budapesta.

A dispărut doar și cea din urmă piedecă din calea lor spre robirea definitivă

a popoarelor nemaghiare din această țară. Votate proiectele militare, vor putea de-acum să se aștearnă cu forțe unite pe lucru. Și n'au de ce să se mai teamă: dacă au putut să înfrângă rezistența Vienei în punctul ei cel mai bine apărat, în punctul intereselor militare, izbânda e cu mult mai ușoară și terenul cu mult mai deschis când e vorbă de asigurarea dominațiunii ungurești prin reforma electorală. Pentru asigurarea intereselor ungurești acum nu se mai cere atâtea risipă de timp și de nervi patriotici și nici lovituri de stat. La un semn de-un efect scenic cu mult mai puțin fulgerător, cu mai puține „senzații și surprize mondiale” (cum țipă azi ziarele opoziției) vor putea să îngenunche definitiv neamurile nemaghiare din Ungaria.

Am văzut proiectul de soluție elaborat de partidele din opoziție, — azi publicăm proiectul elaborat de guvern. Ajunge o privire cât de superficială să ne convingem, că între acele două puncte de vedere nu există nici o deosebire esențială, — că au răsărit dintr'o mentalitate omogenă amândouă proiectele. Deosebiriile sunt numai de ordin secundar și sunt aproape dispărute în comparație cu condițiile de ordin general, în privința cărora între guvern și opoziție nu există nici o divergență principiară. O singură preocupare răsare dominantă din amândouă proiectele: excluderea maselor nemaghiare din cadrele oricăror drepturi constituționale.

Aceste mase reprezintă cel mai mare procent de analfabeți și cel mai mare procent de mici proprietari, așa că partea covârșitoare a lor nu va putea să răspundă nici censului de ordin pur formal și nici censului matreial, stabilit de potrivnicii noștri. Mai e apoi în spiritul amândouor proiecte excluderea „agitatorilor” și privarea lor pentru totdeauna. Știm că „agitatorii” suntem noi, neamurile nemaghiare, fie și prin simplul fapt numai că ne vorbim limba. Perspectiva ce ni-se deschide e deci cu mult mai clară, decât să mai putem sta la îndoială asupra urmărilor și a interpretărilor ce se vor da fiecărui act de afirmare națională a noastră.

Vedem, că politica ungurească, nu se mulțumește să sancționeze în viitoarea lege electorală numai multiplele rezultate nefaste ale sistemului de prigonire politică, conomică și culturală și de fortificare în acelaș timp pe toate terenurile a elementului maghiar, ci se aventurează și mai departe, ținând să ne distrugă definitiv în toate domeniile noastre de manifestare și să sleiască pentru totdeauna orice intrăripire a aspirațiilor noastre legitime și firești. Vor potrivnicii noștri seculari să

sanctioneze rezultatele nelegiuite ale celei mai tiranice dominații de rasă și să asigure pentru totdeauna și mai mult privilegiile întemiate pe cea mai crasă criminalitate politică. Să fie și mai departe întunerecul, mizeria și jugul politic partea noastră.

De-acum pot s'o facă și asta. Și cu cât mai curând cu atât mai bine. Să-și facă cheful deplin călăii noștri politici. Să știm pentru ce mai trăim în țara asta, să știe și celelalte popoare din monarhie cari sunt adevăratele aspirații maghiare, să se lămurească, conștiința intereselor pentru cari va avea să lupte într'un moment dat, și în sufletul armatei, și să știe frații noștri din regatul vecin, cari sunt aceste interese atât de scumpe monarhiei...

Și va sosi poate timpul pentru un semn cu mult mai elocvent decât cel al contelui Tisza din ședința de azi a camerei, — pentru un semn, al cărui îndemn plutea deslușit în atmosfera adunării de dăunăzi dela Alba-Iulia....

INTERNE

Consistorul mitropolitan gr.-or. Joi s'a ținut consistoriu mitropolitan în Sibiu, sub presidenția Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu. Dintre membrii externi au luat parte: P. S. Sa păr. Episcop al Aradului Ioan I. Papp și P. C. Lor arhimandriții: Filaret Musta, Augustin Hamsea și Vasile Miangra. S'au rezolvat afaceri curente și s'a hotărât înaintarea unei reprezentațiuni la Majestatea Sa, Impăratul și Regele, pentru încuviințarea convocării congresului național-bisericesc, la termenul statutar.

„Din tovarășii ungurești — bănci rurale românești”. Sub titlul acesta — scrie „R. Ec.” — cetim în organul agrarilor „Gazdaszövetség” nouă tânguiri contra activității băncilor românești care activitate s'ar desvolta pe un teren până acum necunoscut. Ci-că s'ar fi întâmplat mai multe cazuri în Ardeal că „tovarășii sătești de credit întemeiate cu bani și minte ungurească” în comune mixte, s'au transformat cu ajutorul băncilor valahe în filiale de a acestor bănci! Ci-că urmele acestei acțiuni șirete și sistematice s'ar vedea în toate comunele mixte din Ardeal! Vino-

vati de aceasta pretinsă pierdere de teren la patrioților sunt însă nu numai năzdrăvanii de români, ci și băncile maghiare din provincie. Deschid în toate cuiburile filiale, iar organele administrative de toate gradele înființează pretutindenea bănci nouă — făcând concurență tovarășilor.

Știrea adusă de „Gazdaszövetség” este în adevăr senzațională — chiar și pentru noi, cari de astfel de metamorfoze pân'acum n'am prins de veste. Păcat numai, că nu ni-se tradează și numele comunelor unde s'au întâmplat astfel de cutropiri valahe, ceoace ne face a presupune că nu este vorba decât de niște scornituri, pentru a justifica măsurile excecționale, ce se solicită în contra băncilor, măsuri a căror asprime sigur că vor avea să o simtă în primul rând băncile noastre.

Verdictul străinătății. În felul cum au fost comentate în presa externă evenimentele din Budapesta s'a văzut încă odată că opinia publică europeană înțelege cu desăvârșire rostul stării de lucruri ce au creat maghiarii în Ungaria, în nădejdea că izbutind a sugruma în ascuns drepturile celor ce se opun patimei lor de-a stăpâni, într'o bună dimineată vor prezenta lumii ținute cu minciuni ca un fapt împlinit visul lor despre Ungaria exclusiv maghiară.

S'au văzut, la acest loc, părerile dlui Raymond Reccoly dela „Figaro” despre imposibilul sistem electoral din Ungaria. Iată de data aceasta părerile altui ziar mare, — unul din cele mi cetite în Germania — despre acelaș material:

„Timpul” scrie, în articol prim, vorbind despre excesele din săptămâna trecută în Budapesta:

„Atrocitățile cari s'au întâmplat pe străzile capitalei au explicarea lor foarte plausibilă: ceea ce a împins masele la acel fanatism turbat este imensa decepție politică, care a cuprins populațiunea și care e de mirat că n'a ajuns mai înainte la exploziuni ca cele de acum.

Se știe că premierul L. Lukács a eșuat cu încercările sale de a infringe obstrucția împotriva proiectelor de reformă militară. Justh n'a cedat din principiile sale și a refuzat de a pertracta cu premierul pe baza imposibilului proiect de lege electorală ce prezintase acesta. Era natural să fie astfel, și dl Justh se compromita dacă considera serios acea caricatură de reformă, care numai pe lângă toate soiurile de cartele și garanții pentru hegemonia gentrimei stăpânitoare și pentru supremația rasei maghiare promitea să extindă un pic dreptul electoral al poporului.

Când deci contele Tisza a fost pus în scaunul prezidențial al parlamentului pentru a infringe opoziția, poporul a știut că aceasta înseamnă amânarea reformei electorale „ad Kalendas Graecas”, și a socotit că e timpul suprem a le aduce aminte celor dela putere angajamentul ce au luat, cu șapte ani în urmă, față de Co-roană chiar, de a introduce sufragiul universal.

Pentru sângele care s'a vărsat pe străzile capitalei

ungare vina o poartă acea clasă stăpânitoare, care a ajuns la putere în stat pe baza unui sistem electoral nedrept.

Îndrăgiți de privilegiile lor, potentatii maghiarimei nici când n'au luat serios vorba despre reforma dreptului electoral.

Dacă ar fi voit, ar fi găsit ei destule mijloace pentru a convinge pe cei lipsiți de drepturi că intenționează o îndreptare. Dar ei se tem de alegătorii din clasa industrială și se tem de naționalități, care constituie o parte atât de însemnată dintre cei ce alcătuiesc și susțin țara, și care au, în schimb, un rol atât de redus în guvernarea și administrarea statului. Acelaș ideal îl au ei toți, în ascuns, Khuen, Wekerle, Lukács, Kossuth: menținerea oligarhiei maghiare la putere.

Acest ideal încarnat e în contele Tisza. El este călăul sufragiului universal. Programul său este perpetuarea stării de acum, când stăpânește o majoritate din parlamentul care nu este adevăratul reprezentant al poporului.

Dame inconștiente, Bărbați minori.

Nu odată, în colanele acestui ziar, ne-am ridicat glasul împotriva acelor jalnice specimene, din fericire destul de rare în rândurile neamului nostru, al căror suflet josnic neputându-se ridica până la concepțiunea mândriei de rasă și până la sentimentul de solidaritate națională — care implică rezerva absolută, față de dușmanul ce ne izbește fără de milă, — își curbează spinarea, milogindu-se față de cei mai de pe urmă reprezentanți ai corupțiunii maghiaro-semite.

Suflete de lachei, inimi servile, acești oameni cărora un destin blestemat, le-a lăsat pe acest pământ partea reptilei, fie că se milogesc pentru satisfacerea unei stupide vanități, fie că au în vedere satisfacerea mișcească a unui meschin interes personal, nu pot să insuflă decât disprețul acelora a căror mână o ling — iar din partea noastră nu putem avea alte cuvinte față de ei, decât acelea care să exprime scârba neamului din care nu merită să facă parte.

Dar când în șirurile lor vezi căzând, fie și pentru moment, elemente dela care nu te-ai așteptat să se dedea la asemenea manifestări, elemente care te-au îndreptă-

UN MOȘNEAG

*Tu ai muncit deapururi pentru alții
Și n'ai știut nici când ce e răsplată,
Tu n'ai avut nici car, nici boi moșnege
Tovarăși ți-au fost sapa și lopata.*

*Te-a cunoscut doar roaua dimineții
Și viile cu struguri și mohorul,
Te-a cunoscut pământul plin de roade,
Te-a cunoscut coliba și izvorul.*

*Și-acum când dormi scutit pe veci de clacă,
Acum duios, lopata ta și sapa,
Cu un ortac, unde-or sluji de-acuma,
Veniră 'n țintirim să'ți sape groapa.*

A. Cotruș.

Furtună în luna Mai

(Peter Rosegger.)

Era ca turbată. Încă nimeni nu o văzuse în așa hal, căci era o ființă bună de inimă. Fratele ei, parohul, zise: „Dacă mânia e mai tare decât iubirea, cu atât mai bine; i-a trece mai ușor”.

„Mă duc!” țipă ea, și smuncind tulpanul cel castaniu, îl aruncă în dezordine pe umeri.

„Încotro vrei să te duci? o întrebă parohul.
„Încotro adevă? La dânsul”.

„La Lehendorfer? Tu? Chiar acum? — Marianna, eu în locul tău n'aș faceo. Să te târăști în urma lui? mișelul!”

„Să te târăști în urma lui? Na, frate, mulțămesc lui Dumnezeu, de asta n'am eu nevoie”.

„Așa socot și eu. Dragă, scumpă sorioară, vei avea zece pentru unul”.

Nu'mi trebuie nici unul! Po nime! Toți canalii, stricați și perfizi!” Tot trupu-i tremura, obrazii erau palizi ca niște moaște, iar buzele ei roșii de altfel, se înalbiră ca și dinții ce-i înțeleștase, de crișcau. Însă ochii!

În ochii ăștia mari, rotunzi, zvâcniau flăcările, ca prin fereștile unei case, în lăuntru cărora ard toate în vălvătaie.

„Și totuși vrei să mergi la dânsul?”

„Pentru că vreau să'l învâț minte!”

„S'a încumințit al destul acum”.

„N'a prins însă minte și dela mine! — Stăi tu, berbantule, ceilalți ți-au arătat ce pot, acum vin și eu la rând” și smunci ceva din cui.

„Ce? cravașa, Marianna?”

Dar ea se năpustise po ușă afară.

Parohul se plimba repede prin odaie în sus și în jos.

— „Intrigile astea! Afurisitele intrigi de amor! Așa de plină de ură și așa de însetată de răsbunare! Și asta să se chie mo iubire?! După cum povestesc oamenii, trebuie să fii gata în tot momentul, ca să'l desleg de păcate! Să-i iert eu greșalele aceleia, care a înșelat pe soră-mea? De obicei n'ai poftă să-i îndulcești cuiva traiul, după ce i-ai înăcrit. Păcat de dânsul. Ce folos că flăcăul e de altfel cinstit, dacă-i lipsesc lucrurile cele mai capitale. Bigami ea și câinii! Ptiu, drace!”

Prin fereștile luminate de soare îl zări pe medicul satului trecând pe drum.

Parohul deschise fereastra: „Bună dimineța, vecine! Ce mai noutăți?”

„Bună dimineța, părinte! Putem trage clopotele?”

„Cum se poate? E ceva groaznic! Greu a trebuit să ispășească!”

„Dă Doamne să avem și noi așa un sfârșit. O viață așa de îndelungată!” zise bătrînul medic.

„Domnia-ta te gândești poate la moșneagul Zinnstauber”.

tit să le crezi conștiente de îndatoririle lor, acest sentiment de scârbă face loc unei neînchipuite dureri sufletești.

Intre acest sentiment de scârbă și de durere se zbate sufletul nostru la citirea următoarei scrisori trimisă de un corespondent ocazional:

Onorată Redacție!

Având eu mult de călătorit prin Bănat în afaceri comerciale, duminică la 2 iunie stil nou al anului curent am fost și în Timișoara; umblând aici înainte de amiază prin oraș în afacerile mele, văd în mai multe locuri pe străzi mese așezate sub umbrele mari cu urne pentru colectă, publică, iar pe lângă mese dame și domnișoare, cari colectau pe sama „Societății pentru ocrotirea copiilor Crucea Albă.”

Această societate culturală are de scop, precum știe toată lumea din Ungaria, a lua copii săraci în îngrijire și creștere, dar îi dă în îngrijire și creștere în sate ungurești numai la familii ungurești, în cât acești copii, de ori ce naționalitate și confesiune ar fi, când sunt mari se pomenesc că sunt unguri și nu știu altă limbă decât numai cea ungurească; adică această societate sub titlul de umanism și cultură lucră la promovarea maghiarizării.

Această societate cu sediul în Budapesta, are în toată Ungaria filiale, ține în tot anul în fiecare oraș într-o zi de sărbătoare colectă publică pe stradă, la carea apoi angajează dame și domnișoare din societatea înaltă.

Spre mirarea mea văd pe o stradă la o masă de colectă și o grupă de dame române, cari colectau pe sama „Crucei Albe”, adică și damelo române de elită din Timișoara s'au pus să conlucre la sprijinirea unei societăți culturale străine, carea și din copii mici români adunați de pe sate prin creștere face unguri.

Aceasta ținută a damelor române din Timișoara pe mine m'a adus în perplexitate, căci eu știu așa, că politica noastră socială vede mai bine, ca copii români

săraci mai bine să crească acolo pe sate fără carte, și să rămână români cu limba și legea lor, decât prin creșterea străină să-și piardă limba și naționalitatea; asupra mea a făcut purtarea damelor române din Timișoara cea mai rea impresiune.

Însă eu nu pun vina atâta în sarcina acestor dame, căci ele au chemarea să priceapă conducerea economiei de casă, iar nu politica socială și culturală, însă vina o poartă bărbații lor și fruntașii români din Timișoara, cari ori din nepriceperea lor ori din indolența lor permit, ca în Timișoara damele române de elită să conlucre în favorul societăților culturale străine, cari nouă nu ne aduc nici un bine.

Altcum onorata Redacție ar face bine, dacă în privința direcției politice noastre sociale și culturale și-ar da părerea, ca exemplul din Timișoara să nu fie imitat și de damele române din alte locuri.

Intrebăm:

Ce au căutat damele române în această afacere?

Ce mobil le-a împins să se exhibeze la mese de colectă, pentru o societate care practică pe seama noastră raptul celui mai mizerabil ienicerism moral?

Inseamnă aceasta o inconștientă condamabilă, sau denotă perversitatea revoltătoare a femeii ușoare care nu găsește destui admiratori în rândurile valachimei noastre modeste și cumpătate și umblă după complimentele decoltate ale hussarilor?

Dar dacă damele acestea dela care se așteaptă atâta de mult în momentele aceste de primejdie, când toate năpăstuirile plouă pe capul nostru, nu se pot ridica până la sentimentul datoriei lor de soții și de mame române și nu se pot lipsi de a-și expune toaletele și rochiile admirabilei obraznice a donjuanilor maghiari și jidani, ce fac, ce spun bărbații lor?

Ce fel de bărbați sunt aceștia?

Sunt bărbați, ori sunt niște minori pe care-i trag de nas neveste flustratice atrase ca muștile după sclipirea perzătoare

de suflet a lustruitei dar coruptei societăți cvreo-maghiare?

Punem aceste întrebări în speranță, în convingere, că răspunsul primit ne va ridica de pe suflet o povară, dovedindu-ne că acțiunea aceasta, a fost o scăpare momentană pe care-și vor da toată silința să o repare.

Nenumărate sunt împrejurările cari le oferă, ocazia de a face, prin fapte, aceasta dovadă.

EXTERNE

Nouii planuri de cucerire ale Rusiei. Sven Hedin, celebrul cercetător al Tibetului, a publicat acum câțva timp în Leipzig o lucrare din care au fost vândute până acum 1 milion de exemplare.

Această lucrare tinde să dovedească că Rusia și-a aruncat ochiul asupra Europei de Nord și că nu va trece mult timp până când rușii trecând prin Finlanda, vor invade întreaga peninsulă scandinavă. Este doar interesul cel mai viu al rușilor de a disrupe de o mare în spre Nord: căci japonezii le închid drumul înspre oceanul pacific iar englezii pe de altă parte veghiază în fața oceanului indian.

Rusia va profita de turburările pe cari le suferă actualmente situația politică internațională și va ocupa fără nici un scrupul întâi Suedia și apoi Norvegia. Numai astfel va putea ajunge la Oceanul Atlantic. Rusia ascunde o foarte puțină dibăcie aceste intenții secrete ale ei; căci e clar că nu de altceva și-a mărit forțele armate din Finlanda și a fuzionat căile ferate finlandeze cu cele rusești.

Intâlnire între Regele Carol și Regele Ferdinand. „Neue Freie Presse” anunță că regele Ferdinand al Bulgariei se va întâlni la reîntoarcerea sa din Viena cu regele Carol al României.

Regele României aflându-se actualmente într-o călătorie pe Dunăre, întâlnirea va avea loc pe yachtul regal, în apropiere de Ruseiuc.

Intâlnirea aceasta pare a să fie în legătură cu zvonurile puse din nou în circulație asupra logodnei principesei Elisabeta cu principele moștenitor Boris.

Correspondentul ziarului „Neue Freie Presse” interesându-se la legația română din Viena în această privință i-s'a comunicat că atât despre întâlnirea celor doi monarhi, cât mai cu seamă despre logodna principesei Elisabeta, nu se știe absolut nimic.

„A trecut la cele veșnice”.

„Eu credeam că ajutorul de primar!”

„A! Lehendorfer. Ei, cu acela-i și mai rău”.

„Aud că... o păruială. Căci multe vorbește lumea”.

„Multă vreme n'are el să mai sară gardul la fata vecinului!”

„Căci nici n'are ce căuta la dansa, Pierdevară! Mișelul, care... sapristi, mai că eram să sudui”.

„I-au zdrobit fluierile picioarelor — amândouă”, povesti doctorul. „O sumedenie de flăcăi sub fereastra fetei lui Grillbaumer. Mai întâi — așa zice lumea — l-au îmblățit bine, după aceea el a sărit cu cuțitul la dânșii, pe urmă însă și-a căpătat porția: l-au zdrobit ca pe o păpușă”.

— „Poftă bună, părinte!”

Curat că poftă bună! Biată copilă. Ai acum un miro care nu se poate ținea pe picioare. Aha! tu ai mers să-l croiești cu harapnicul. Mi-se pare că totuși vrei să-ți-l ții... Așa vorbește parohul singur, după ce se îndepărta medicul.

După o vreme mai îndelungată se făcure douăsprezece ore. În turnul bisericii trăgeau clopotele. Parohul stătea la fereastră și murmură rugăciunea Ave Maria. Astăzi putea să o repețiască după plac, fără să se răcească supă, căci nici nu era încă pusă pe masă. În bucătăria parohială focul nu ardea, deoarece nu venise încă tânăra bucătăreasă.

Ea alergase spre casa starostelui de tăbăcar, în pași bărbătești, largi și grăbiți. Acolo era odaia lui. Femeile se opriau pe uliță și priveau în urma ei cu o căutătură răutăcioasă. Gândeai că are să le sfredelească cu privirea. Să plece ochii în jos? Ba tocmai nu! Mai mult prețuște ea decât toate la un loc. Nenorocirea te face semeț. Ea văjăi cu cravașa prin văzduh și plesni găștelo ce găgăiau înspăimântate. Așa de strânic clocoția mânia într'însa, că n'o durea de loc înima. Înainte de șase săptămâni s'au fost logodit. Ajutorul de primar aștepta să fie avansat și apoi să se însoare. Ce băiat draguț! Și așa de fals! Așa de fals! Însă are să vadă el! Ii va da cu piciorul! Ii va disprețui și-l va lăsa pe drumuri. Pe urmă culeagă-l fata lui Grillbaumer — șerpoaica! Viperă înveninată! Doamne, de i-ar veni astăzi la gură toate batjocurile ce i-se cad acestei târfel! Ea l-a smomit, altfel n'a fost cu puțință!

Când Marianna intră în dublărie, întrebă mai întâi unde-i odaia lui. Pe treptele dinspre ogradă întâlni o babă. Aceasta se bucură așa de tare de vizită, încât întinse o gură până la urechi de i-se vedeau tustrei dinții.

Era gardiancă și voia să-i lase pe tineri singuri.

„Nu-i nevoie!” tipă Marianna. Baba rămase afară. Ușa e doar destul de subțire...

În ogradă grohăiau porcii. Dintr'o șopreață de scânduri ce sta deschisă, de se vedeau calfele cum rădeau potec de potec piei dubite, venea un

miros greșos. Aerul din odaie era jilav, fereastra închisă și pe pat zăcea un om tânăr ale cărui picioare umflăte erau învălitate în obiele, de părea un uriaș copil înfășat. De altfel om frumos. Pe fruntea-i asudată erau lipite câteva șuvițe de păr negru. Mustăcioara lui, potrivit de mare, era cu totul neîngrijită și perii îi intrau în gură când vorbea.

Ea crezuse că el are să intre în toate răcorile, dacă dansa va răsări deodată ca din pământ înaintea lui. El însă o privi gales și-i întinse mâna.

Atunci ea se răzimi uimită de ușă. „A! taci că-i bine!” zise ea. „Cât de prietenește mă salută! Mi-se pare că nu-i mândros de loc pe mine!” Atâta batjocură deocamdată. Apoi svârli de pe dansa tulpanul și furtuna isbueni: „Măi risule! Măi batjocură! Bine și-au făcut! Trebuiau să te zdrobească de tot! Și mâinile și scăfârli!”

El nu răspuse. Vedeau el prea bine încotro bate ea. Voia numai să-i abată gândurile și chemă cu voce răgușită gardianca, să-i deie apă.

„Dar rogu-te” zise Marianna, „nu-ți-i cumva pe aici ibovnica? Să te caute, căci doară trebuie să suferi așa de mult pentru dansa!” Cine observa însă că vorbele aceste îi sfășiau ei înșăși pieptul ca și cu cuțitele?

„Marianna!” zise bolnavul în fine. „Nu vreau să mă cred mai bun, decât sunt. Am făcut o mare greșală. Nu așa de mare cum socoți tu. Până într'atâta nu mi-am pierdut eu mâinile, nu, nici odată...”

O biruință a francezilor în Maroco. În 1 iunie generalul Liautey a trimis din Fez guvernului francez o telegramă, în care anunță că generalul Gourand cu 5 batalioane infanterie, cu cavalerie și artilerie a atecat trupele dușmane, care s'au adunat în un număr considerabil la o depărtare de 10 chilometri dela Fez. Dușmanul a fost alungat și înprăștiat de focul artileriei. Francezii au avut 12 morți și 31 răniți. Se speră că trupele dușmane nu vor mai încerca nici un atac contra Fezului.

Alegerile parlamentare în Belgia. Duminecă în 2 iunie au fost alegerile în Belgia pentru camera și senat. Clericaliștii cari de 28 de ani sunt la cârmă țării au reportat o biruință enormă. Agitația electorală, care s'a început cu săptămâni înainte de ziua alegerii a fost una dintre cele mai înverșunate. Liberalii și socialiștii în urma sforțărilor făcute în acest timp sperau, că le va succede să înfringă pe clericali. Guvernul ca să și asigure biruința a urcat salariile și pensiunile ofițanților, a deschis granița și prin aceasta au scăzut prețurile bucatelor, dar mai cu seamă a carnei.

Au fost aleși 136 deputați și 93 senatori. Clericaliștii au câștigat o majoritate de 14. Bilanțul alegerii se va putea ști însă numai după câteva zile, deoarece în vre-o câteva cercuri sunt de lipsă nouă alegeri, ajungând candidații lor la prima alegere în balotaj.

Biruința neașteptată i-a întăritat și mai mult pe liberali și socialdemocrați și în întreaga Belgia e neliniștea cea mai mare. Opoziția voințe să constrângă guvernul la introducerea sufragiului universal și deodată cu obstrucția parlamentară pregătesc demonstrațiuni în toate orașele și centrile industriale. Se așteaptă tulburări mari pe timp mai îndelungat. Liberalii și socialiștii sunt hotărâți ca să împiedece domnia clericală cu toate mijloacele, ce numai le stau la dispoziție. Se amenință cu greve generală și în multe fabrici nu se mai lucrează. Din mai multe părți ale țării vin știri despre furturi și incendieri de mănăstiri. Spre Bruxelles se zice că se află pe drum mai multe mii de muncitori.

Guvernul pentru asigurarea liniștii și a ordinii a chemat sub arme rezerviștii de pe trei ani și ministrul de război are la dispoziție 40.000 de oameni.

Chestia cretană. Sâmbătă a fost ședința de deschidere a camerei grecești. O mulțime enormă și neliniștită se afla în jurul localului camerei. Camera și împrejurimea a fost ocupată militaristic. Deputații cretani au sosit înaintea camerei în grupă. Un cordon de trupe cu puști la ochi i-a oprit de a intra în cameră. Ofițerii și soldații plângeau în timp ce executau ordinul primit. Cretanii văzând că nu pot intra în cameră s'au retras.

Camera după ce s'a cetit decretul de convocare a luat vacanță până la începutul lui octombrie.

Toate ziarurile din Athena constată că excluderea deputaților cretani din cameră a fost o jertfă mare și dureroasă, care a adus-o Grecia pentru pacea Europei. Chestia cretană de altcum e numai amânată și în octombrie va fi din nou actuală. Europa va trebui să afle o soluție, prin care să se pună capăt situației, care e plină de pericole atât pentru Creta, cât și pentru Grecia.

Scrisoare din Roma

Complotul contra Regelui Italiei. — Un avocat de seamă arestat. — Isprava poliției din Roma. — Votul universal în Italia. — Indemnizarea deputaților.

Roma, 19 Mai.

(Dela corespondentul nostru.) Mârșava faptă a smintitului anarhist Antonio D'Alba care a tras două focuri de revolver contra regelui Italiei s'a săvârșit în ziua de 14 Martie st. n. De atunci poliția orașului Roma, a început active cercetări pentru aflarea complicilor lui D'Alba și pentru descoperirea complotului urzit contra vieții regelui, și prima persoană arestată a fost un macedonean, Nicolae Tacit, care chiar a doua zi după atentat, a fost arestat și închis în închisoarea Romei, *Regina Coeli*.

De atunci, cercetările au urmat mereu, căutându-se cu încăpăținare complotul și complicii lui D'Alba, cu toate că anarhistul atentator, a spus în nenumărate rânduri că n'a fost nici complot, că n'are nici complici, că dânsul este un anarhist individual, dar poliția din Roma își fixase ideea ca să descopere complotul, și... l-a descoperit. Da, da; nimic nu este mai încăpăținat decât surdul care nu vrea să auză, sau decât orbul care nu vrea să vadă; complot a fost — zicea poliția — și trebuia să se descopere. Și a făcut tot posibilul, și a cercetat, și a interogat, și după două luni de muncă, notați bine: după două luni dela atentat — poliția a publicat că a existat complotul și că a arestat *novă* persoane cari au făcut parte din complot, dintre cari și un avocat. Di Blasio, un foarte cunoscut membru al baroului din Cassino.

Și, cu toate că întreaga populație din orașul Cassino a protestat, și cu toate că persoane foarte onorabile au adus testimonianța nevinovăției avocatului, autoritatea judecătorească a transportat pe avocatul Di Blasio în închisoarea Romei, l-a ținut acolo cinci zile, și după cinci zile... i-a dat drumul.

S'a păcălit poliția. Păcălituri de acestea se întâmplă des în instruirea afacerilor criminale, dar în cazul de față, ideea fixă a poliției, era aproape să sdrobească viața unei familii și cariera unei persoane foarte onorabile.

Împreună cu avocatul Di Blasio, fuseseră arestate alte nouă persoane, cari însă, și ele au fost liberate, astfel că, părerea existenței unui complot, se risipește mereu.

Dar macedoneanul Tacit?

Sunt două luni și jumătate de când este închis, și după cele ce au transpirat, pare că asupra lui planează acuza de spionaj deoarece acest domn, era și este supus turc. Secretul care se păstrează în jurul acestei afaceri, împiedică orice veste care ar circula, și nici o știre pozitivă nu s'a dat publicității.

Camera italiană a aprobat proiectul de lege electorală, astfel că de acum înainte, în Italia există *votul universal*. Toți cetățenii italieni, cari nu sunt oprți din motive penale în exercitarea drepturilor lor electorale, sunt alegători, fără deosebire. *Toți cetățenii cari știu carte*, la vârsta de 21 de ani, în urma unei cereri pe hârtie simplă, pot deveni alegători; *toți cetățenii cari nu știu carte*, la vârsta de 31 de ani, devin alegători. Alegătorii cari știu carte, vor scri — în timpul alegerilor — numele candidatului ce voiese să voteze, pe buletinul de vot; pentru cei ce nu știu carte se vor face buletine speciale, cu o culoare în dreptul numelui fiecărui candidat, iar alegătorul va face o gaură în culoarea care reprezintă numele candidatului. Buletinele se vor închide într'un plic special, dat de guvern, care garantează secretul votului.

Cu schimbarea sufragiului, în Italia, numărul alogătorilor va crește cu 5 milioane și jumătate, și din 3 milioane cari erau până acum, va fi 8,500.000, dintr'o populație de 34,000.000.

Cu ocazia votării acestei legi, s'a votat de către parlamentul italian o altă lege, privitoare la indemnizarea deputaților, anume: toți deputații vor avea o leafă fixă de 4000 de franci pe an, în plus, 2000 de franci cheltuieli extraordinare pe an, astfel că, un deputat va primi 6000 franci pe an, sau 500 de franci pe lună. Însă, deputații cari sunt slujbași ai statului, și cari prin urmare, au o leafă din bugetul statului, nu vor primi decât 2000 franci pe an, cheltuieli extraordinare, iar leafa de deputat nu.

Numărul deputaților din camera Italiană, este 508.

I. T. Alian.

„Nu minți!” tipă ea ascuțit. „De geaba nu'l calicești pe nime din gelozie! Căci calic ești acuma!”

El tăcu o bucată de vreme, apoi zise îndărătnic: „Cine suferă, afară de mine! ? Dacă tu-mi începi astfel! Cui îi pasă de mine?”

„Cui îi pasă, întrebă tu?” zise ea cu tonul îmbălzănit acum. „Cui i-ai jurat tu credință, Hans? În ziua de Sân-Petru. Ți-aduci aminte? Fi-vei credincios? te-am întreat eu. Și tu mi-ai răspuns: „Ce-ți trăsnește prin cap? Un bărbat ce-și calea cuvântul! Să juri credință logodnicei tale — ai zis tu — e un cuvânt de onoare ca fiecare altul, iar cel ce-l calea e un potlogar! Și astăzi, după șase săptămâni? Nu trebuie să-ți spun cine ești, căci singur teai numit”.

El se ridică repede într'un cot și vorbi apăsător: „Poți să-mi arunci în față că am făcut ceva rău? M'ai văzut?”

Acum veni ea la rând. „Tăgăduiește! tăgăduiește! Mișclule! Frumoasă căsnicie ar fi aceea, dacă tu ai gândi: „numai să nu vadă ea! Numai ca să nu vadă! Cum are să fie credința, pe față ori pe ascuns? Doar de ce mă mărit eu? Ca să am un bărbat credincios. Pot rămânea nemăritată. La frate-meu nu'mi lipsește nimic. De o mie de ori e mai bine să fii slugă pe viață, decât soție de consilier — dacă astfel înțelegi tu credința și cinstea — și să fi zilnic înșelată pentru fiecare bucatăreasă. Nerușinatule!”

„Marianna!”

„Mi-i groază de tine! Nu pot să spun cât mi-i de greață! Ștregar țigănesc!”

„Lasă-mă să vrbesc!”

„Poți să spui ce-ți place; încrederea-i pe copcă! Poți fi cinstit, cum te taie mintea și capul — numai dacă-ți reușește. — Mie însă nici când nu mi-a ieși din ziua aceea: el poate să te înșele, poate! Te-a înșelat chiar la începutul logodnei, când e dar iubirea mai înfocată. Ce-i drept, l-au bătut țol și tot satul a aflat despre asta. Altă dată însă va fi mai precaut, și atunci vei avea în casă pe cel mai meșter pungaș de care însași vei trebui să te încui, când lași lăzile și dulapurile deschise!”

„Tu! Mariannă!” Lui îi veni să sară din pat; dar atunci îi părăiră oasele picioarelor. De durere serșina din dinți, iar pe frunte îi isvoriră stropi mari de sudoare. Ea îl privi un moment în tăcere.

El însă rosti cu dinții încheștați de durere: „Și chiar de așa fi greșit! Ce inimă de piatră ai tu! Acuma când sunt așa de străin, — așa de străin...”

Ea merge prin odăiță în sus și în jos cu pași grăbiți. Cuvintele ei proprii îi pricinuiră un chin așa de groaznic, că dânsului îi venea să țipe de durere. Și cum sta ea așa într'un ungher, departe de patul lui, se întoarse odată într'acolo și vorbi încet: „Bine, dacă tu ești nevinovat, cum s'a întâmplat?”

El îmboți cu mâna țolul de pe dânsul, apoi vorbi: „Doamne, cum s'a întâmplat! Șeful își ser-

base ziua onomastică. Când mă întorceam noaptea spre casă, eram cu chef, și trecând pe lângă casa lui Grillbaumer, ce-mi plesnește prin cap? Aici doarme încă o fată ce-aș putea-o trage pe sfoară. Și bat în fereastră.”

„Dar cât de bine ai nimerit fereastra!”

„Pentru că alte dați am hoinărit de câteva ori noaptea cu flăcăii. Atunci ea era drăguța lui Gregelmaier, dă, cum obicinuieste tineretul. Noi am stat de strajă înaintea casei și cum treceam eu în noaptea aceea pe lângă fereastră, m'a împins păcatul.

„Și alta nimic? Dar — nevinovăția asta! Prea duioasă! Numai s'o zădărești, de aceea ai stat la fereastră? Numai de asta? Hans! Dacă te întreb eu acuma, ori de-i adevărat? Uită-te la mine!”

El o privi în față cu inima deschisă, însă clipi din gene, ca lovit de o lumină orbitoare. Apoi privi împrejur, ca și când ar cerși ajutor. Și tăcea ca mormântul.

„Ei! Cuvântul de onoare!” Incremenită ca un stan de piatră ea stătea înaintea lui. El însă se trase cătră perete, își acoperi fața cu palma — și plângea.

Ea păși carăși în sus și în jos. De mult n'avea în mână cravașa. Deschise fereastra ca să deie cu batista muștele afară. Mirosul cel greu din camera de dubit pătrundea înlăuntru; închise deci iarăși fereastra. Și prefăcându-se că voește să facă rânduială, arunca hainele și cărțile încolo și încoace, numai să și ascundă emoțiunea. Răul ăsta, ce grozav de amărît e acuma! Un schilod,

Dela Alba-Iulia

Cuvântările, — după notițele stenografice ale d-lui Stahl.

Cuvântarea D-nului dr. Al. Valda Voevod.

(Ovațiuni prelungite).

Onorat Congres, fraților!

Vă rog să ascultați câțiva timp în liniște, ca să vă pot cetti și ea fiecare să priceapă despre ce e vorba. (Să auzim). Iată memorandumul, care este să-l trimitem la scaunul papal din Roma: (Il cește...)

Fraților să nu credeți că pentru D-Voastră a fost mai greu să ascultați în căldura aceasta, decât pentru mine să cetesc textul acestui memorandum, dar a trebuit să Vi-l cettim, pentru că toată opera acestui congres, trebuie să se facă cu învoire și știrea tuturor participanților. (Așa-i!). Dați-mi voie acum să Vă spun și eu câteva cuvinte. (Să auzim).

În acest memorandum se aruncă o privire asupra celor 200 ani, cari au trecut dela unirea românilor cu Roma. Să aruncăm și noi o privire asupra acestui restimp.

Atunci când a venit oferta împăratului și a Romei să ne unim cu legea Romei, atunci strămoșii noștri au avut o soartă mult mai crudă și mai tristă decât soarta noastră a celor de astăzi. Pe atunci iobăgia domnia încă în țara asta și știm din scrierile istoricilor noștri, că aproape toată românimea, care a suferit iobăgia a trecut într'un anume moment la unire și a făcut aceasta conduși de un dor de libertate, de dorul, ca și ei să poată trăi liberi în țara lor strămoșească. Dacă după aceea cea mai mare parte din nou au întors spatele Romei, aceasta s'a întâmplat, pentru că n'au aflat alinarea dorințelor și așteptările pe cari le-au hrănit strămoșii noștri când au făcut unirea cu Roma. O seamă de români însă, mai cu seamă cei dela miază-noapte, precum vedeți au rămas până în ziua de astăzi tari și neclintiti în legăturile lor cu Roma.

Dacă ne punem întrebarea, cum se poate explica aceasta, că cei dela miază-zi au părăsit Roma, iar cei dela miază-noapte au rămas mai departe în legături cu Roma, explicarea o putem găsi foarte ușor: acolo era apăsarea cea mai crudă atunci precum și astăzi e mult mai cu greu de a fi român în Sătmar, (Așa-i trăiască sătmărenii!) decât pe la Alba-Iulia și în părțile acelea unde poporul n'a suferit jugul iobăgici cum au suferit românii de miază-noapte. Multe nădejdi s'au vestejit, multe așteptări au fost urmate de

și astfel de dureri! Trebuie să zacă și n'are pe nimeni...

Acum se apropie iarăși încet de patul lui, de tot lin, îi puse ușor mâna pe frunte și-i netezi puțin părul, dându-i-l în sus. El plângea cu hohot de se scutura cămașa pe dânsul, ea însă nici nu voi să-i mai amintească de cuvântul de onoare.

Se plecă fără de veste deasupra lui, strînse capul la pieptul ei, îi sărută fruntea, obrazii asudați și gura așa d'aprinș, încât i-se opri respirarea. El o lăsă în pace, mai pe urmă însă când obosise, gemu: „nu-s vrednic de tine!...”

„Te iau în numele lui Dumnezeu”, răspunse ea. Vocea-i era răgușită, frântă. După un răstimp, când s'a fost recules și liniștit, zise: „Așa nu poate să rămână aici.

„Trebuie să ai o căutare cum se cade. Ce zice doftorul?”

„M'a bandajat. Amândouă-s zdrobite”.

„Vreau să chiem un chirurg”.

„Și al nostru trage nădejde. Dar răbdare — zice el”.

„Ești multămiț cu gardianca cea bătrână? Dacă nu, o chiem pe Nandl dela spital. Știi, aceea se pricepe la bolnavi și-i taro grijulie. Eu mă voi repezi în toată ziua de câteva ori încoace, să nu'i lipsească ceva. Iți aduc și mâncarea, dacă vrei. Uită-te, tu șezi tare rău... Stăi să'ți îndrept perinele mai bine. Nu poți să te miști?”

El dădu puțin din cap că poate.

„Te doare tare rău?” îl întrebă ea cu interes.

„Acuma nu, Mariannă, acuma nu”.

amară deprimare, pentru că nu s'au împlinit și noi totuși am rămas credincioși scaunului papal din Roma și jurământului nostru încheiat odată cu Roma, în nădejdea că Roma și pe viitor ne va da ajutor. Dar dacă aici în Bălgrad s'a încheiat unirea să ne aducem aminte, când ne uităm în jur de noi, că acestea legăminte cu Roma, au pretins multe jertfe dela noi și fiecare firicel de iarbă, care se află pe oastele din jurul Bălgradului, fiecare floare, care înfloreste pe plaiurile acestea, a răsărit din sângele, pe care strămoșii noștri l'au vărsat în ținut Bălgradului, pentru libertate și independență și să prindem curaj, că dacă și în timpurile acele grele, când erau părăsiți de toată lumea, când nu aveau conducători, pentru că sângele lor i-l sorbeau aceia, cari conduceau țara, dacă ei au știut să lupte, pentru limba și legea noastră, că noi strănepoții să fim români, noi avem insușită datorie, să luptăm pentruca nepoții și strănepoții să poată avea o soartă mai fericită. (Așa-i!)

Avem noi oare de ce să desnădăjduim în lupta care ne așteaptă? Să ne aducem aminte, cum a fost înainte cu 200 de ani țara noastră. Domneau atunci stăpânii calvini. Românul era rob și sclav, astăzi, dacă căutați în jur de voi unde sunt acei calvini? Unde-i viața lor? Abia ici colo mai răsar câte unul, ca amintirea vremurilor acelor blăstemate. (Așa-i). Să avem nădejdea, că dacă noi cei de astăzi vom ști să luptăm, vom ști să dăm piept cu toată urgia asupra, care ne așteaptă în urma înființării diecezei gr. catolice maghiare, pe care sperăm să o împiedecăm de a fi înființată, soarta noastră trebuie să se schimbe spre bine, pentru că dacă ar isbuti să o facă această dieceză, atunci nu din vrednicia lor ar face-o ei din nevrednicia noastră, cari n'am știut destul de bărbătește să luptăm. (Așa-i!) Suntem noi, neamul românesc un popor sălbatec, ca și negrii din Africa încât englezii, nemții, francezii să tragă o dungă pe hartă și să zică acești negrii sunt englezi, ceștia-lalți nemți, iar ceilalți francezi. Să poate oare ca cu poporul românesc să se procedă tot așa, să poate ca noi popor de peste trei și jumătate milioane să fim tractați, ca sălbaticii din Africa. (Nu se poate) Se poate să ieie un creion, să taie o dungă și să zică: români sunt până aici; dincolo comuncle nu mai sunt românești, ei sunt greci maghiare.

Fraților, Vlădiciei noștri, în cap cu I. P. S. Sa Metropolitul și-an împlinit datorie. Noi am făcut tot ce ne-a stat în putere, dar să nu uitați un lucru, că fiecare din D-Voastră are aceeași datorie de îndeplinit, ca și I. P. Sfințitul Metropolit. Toți dela vlădică până la opincă. (Ni-o îndeplinim). Mai cu seamă D-Voastră fraților din Maramurăș,

„Uită-te, tu ești doar Hans al meu cel bun!” Ea-i netezia fața cu amândouă mâinile. Ochii îi erau umezi. Și era așa de fericită! Durerea era aproape mai dulce, decât iubirea. Sau — poate abia aceasta era adevărata iubire? De când ea avea să-i ierte ceva lui? Abia acum l'a luat de bună voie, deabia acum putea să vadă și să-i arete cât de mult îi prieste ea lui. Și abia acum pricepea și ea, că legătura aceasta n'o mai poate rupe nimeni, că toată durerea și bucuria ei atârnă dela omul acesta.

„Ce ai tu? Ce ai, Hans?” îl întrebă ea, dându-și toată osteneala să-i așeze cu mâinile capul în așa fel, ca să o privească în față? El însă și acoperea mereu fața. La urmă ea vorbi numai o singură dată: „Atâta rușine!”

Apoi începă să povestească fel de fel de lucruri hazlii, însă nu pomeni nici un cuvânt despre pricina celor ce s'au întâmplat. Iată însă că ajutorul de primar ridică fără veste mâna în sus și plesni din degete.

„Ce-i asta?” îl întrebă ea rîzând.

„Pentru că altfel nu pot să chiuiesc!”

Pe la două ceasuri după amiază trosnia focul în bucătăria parohului, care se furișă singur pe ușă, ca să se uite prin ferestruică și să vadă ori de-i va plăcea prinzul. Ea robotia prin casă, roșie la față și veselă.

Da, dragă frățioare, se înțelege că'ți va plăcea.

Trad. din limba germană de I. Grămadă.

Sătmar și Bihor, dacă mergeți acasă, fiți fie-care vestitorul însufletirii pe care ați găsit-o aici. Atunci, când în satele D-Voastră se va face încercare, de a vă răpi din sinul națiunii românești, atunci D-Voastră, fiecare cap de familie să luptați cu adevărat eroism românesc și să nu lăsați să fiți maghiarizați. (Nu lăsați!) Să nu lăsați ca D-Voastră să fiți lipsiți de dieceza gr. cat. maghiară, căci atunci nepoții și strănepoții în loc să Vă binecuvinteze, Vă vor blăstăma.

Fraților, însufletirea cea mare de astăzi, mulțimea frumoasă a poporului adunat, nouă și vlădicilor, cari luptăm pentru drepturile neamului românesc și biserica unită ne este cheazășie, că ni-a dat tăria să putem învinge. Păstrați dragostea și încrederea față de biserica D-Voastră. Păstrați-o față de legea și limba românească. Atunci toate uneltirile lor vor fi zadarnice și tot noi vom fi aceia cari vom birui. (Ovațiuni prelungite).

Cuvântarea părintelui Const. Lucaclu.

(Strigăte de să trăiască!)

Onorat presidiu, iubiți frați și mărit Congres!

Ca un urlet de lupi sălbatici, urlet înfiorător a trecut vestea, că lupi flămânzi de veacuri vreau să năvălească asupra trupului nostru, asupra ogorului poporului nostru și în contra bisericii. Urletul lor nesățios de atâtea sute de ani împotriva mieilor lui Hristos din biserica românească i-a infuriat spre noi, pentru că noi suntem mai întâi primejduiți, dar cu nădejdea pusă în bunul Dumnezeu, ne-am intrunit, ca frățeste să ne sfătuim ce să facem în contra primejdiei, care năvălește cu atâta sălbăcie și ură nosus de grea și de mare împotriva noastră. (Să le dăm în cap, cum ne-au dat și ei).

Cugetul întâi a fost către Dumnezeu, pentru că am văzut că acest Dumnezeu cu noi este. (Așa-i. Cu noi să și fie!) Al doilea cuget a fost către frunțașii noștri, cari stau tari înaintea D-Voastră. Și noi am fost, cari încă din iarnă am început cuvântul nostru de protestare, l-am pus în slove și l-am trimis la locul de drept. La locul acela, unde dreptate vrem nu milă și ca să se țină legea, care s'a pecetluit de ei și de părinții noștri. 57 proteste de acestea au mers din satele noastre, toamai dela aceia cari afirmă, că deși nu vorbesc bine românește, români suntem (Trăiască!)

Veți gândi D-Voastră cum de s'a putut întâmpla, ca un popor așa în putere mare, cum este și acolo, să fie strivit până acolo, încât limba să și-o uite? Să știți un lucru: împotriva noastră în Sătmar, împotriva legii noastre românești, cu sute de ani înainte au unclpit, au pus cocoși și stele în locul crucei noastre, pe turnurile bisericilor. (Rușine!).

Ba s'a întâmplat, că au năvălit în biserică și au pușcat în icoanele bisericii noastre. Și când a pornit dușmănia și aici între D-Voastră după noi de acolo a venit puhoiul, cum vine și astăzi și s'au trezit la dor întocmai să facă, au început întâi cu viclenia și au dat în Transilvania cărți românești. Dar din strădania lor, ca să ne facă de altă lege iată ce s'a ajuns. S'a ajuns, că românul s'a deșteptat mai tare în iubirea limbei și legii sale strămoșești. (Așa-i!) Astăzi iar acelaș lucru îl uneltesc și acelaș scop îl au dar avem nădejdea în Dumnezeu, că toamai așa le va succede și acum cum le-a succed atunci și mai tare va fi deșteptarea fratelui român și mai tare ne vom iubi limba și legea. (Trăiască!)

Apoi gândul al II-lea al nostru a fost către frații noștri, către D-Voastră și rugărilor noastre trimise cu multă închinăciune și cinste, către bărbății noștri aleși (Trăiască) către arhiericii noștri. (Trăiască). Ce au făcut ei? Au chemat pe toți să ne ajutați, să ne mântuiți de urgia crâncenă, care ne stă înainte. Când un lucru așa de frumos și minunat s'a întâmplat mi-se umple inima cu nădejde, că nu ne veți lăsa singuri pe noi. (În rușine!) (În rușine!) (În rușine!) Eu și-s frate, tu-mi ești frate, în noi doi un suflet bate. (Așa-i). Dacă voi fraților sunteți românași noi suntem și vrem pururea să fim. (Trăiască). Și când veți auzi mai târziu, că pe puste și plaiurile Sătmarului, în părțile cele mai expuse și mai vecinase ale trupului mare românesc, se întâmplă nelegiuiri așa de mari, încât pe păstori să-i bată, ca să tulbure mai tare turma, atunci gândiți la noi mai tare și stați-ne de ajutor. (Totdeauna). Ajutorul D-Voastră în ce se va arăta? În felul

cum o să știți să împliniți tot ceea ce mari noștri bărbați v'au arătat, tot ce inima lor, mințea lor, dragostea lor a născut în frământările acestea grele. (Trăiască). Vă mulțumim fraților și domnilor și Vă asigurăm de iubirea noastră nesfârșită, de lupta noastră tare până în sfârșit, să zicem după cum spune psalmistul acelor lupi flămânzi cari au năvălit asupra turmii: ori ce sfat vei sfătui risipi-va Domnul. (Trăiască).

La pronunțarea marelui și mult inbitului nostru domn Maniu (Trăiască) care atât de frumos a arătat ce s'a hotărât, sunt încredințat că o să primiți comitetul pus în următorul mod de a se face și anume: în comisiunea de 50 inși să fie domni...

Citește:

Lista s'a publicat în n-rul 108. Din această listă, din greșală au rămas afară numele d-lor Dr. Al. Vaida-Voevod și d. G. Popescu, cu care trebuie reintregită lista delegației alese -entru a înfăntui decizele congresului și a continua lupta împotriva bisericii gr.-cat. maghiare.

După zăpușala de peste zi, cerul se înourase și picături mari, dese începură să cadă îndată, într-o ploaie furtunoasă de primăvară, — când ultimul orator, dl dr. V. Bontescu, distinsul avocat dela Hașeg, luă cuvântul.

Din cuvântarea dlui dr. Bontescu ploaia nu a lăsat să se rostescă decât câteva pasagii care denotă în prisosință puterea și talentul oratorului. Vocea puternică a dlui Bontescu domina întreaga mulțime.

Cuvântarea dlui V. Bontescu.

(Puternice strigăte de „Să trăiască”)

(Vremea s'a înourat și chiar înainte de a-și începe oratorul vorbirea se deslănțuiește un tunet puternic).

Fraților!

Pe când strămoșii noștri erau păgâni încă, aveau o credință, credința păgânească, cumcă ori ce hotărâre a lor va fi cu adevărat atunci izbândită, când durdunitul cerului va simți-o! (Trăiască! Tuna prelung.)

Ascultați! Așa dar astăzi și după credința noastră creștinească și după amintirea credinței vechi păgâne, eu am nădejdea că nu numai durdunitul de acum a cerului, ci mai cu seamă tunetul glasurilor Dvoastră și freamătul vifornic din inimile voastre fraților, e chizeșie că hotărârile aduse în ziua de azi ne vor aduce izbânda. (Trăiască! Așa să ajute Dumnezeu!)

Da pentru că lupta noastră e lupta pentru adevăr. Iar adevărul și dreptatea acum și în totdeauna, pe pământ și în ceruri au fost și vor fi vecinie sfinte și vecinie izbânditoare.

Fraților! durerea neamului v'au adunat într'un număr atât de mare încât cu adunarea zilei de astăzi n'o socotesc drept congres al credincioșilor gr. cat. numai, ci zic cu adevărat că în ziua de astăzi a fost aci de față întreg poporul românesc. Căci lupta noastră nu este numai de apărarea bisericii gr. catolice azi primejduite, ci este un fărîm din lupta necurmată al întreg poporului pentru toate libertățile neamului, (Puternice strigăte de „Să trăiască”) e lupta pentru însuși binele și fericirea acestui neam, iar când astfel luptăm fraților, cum n'am avea nădejdea izbândeii? Luptăm doară chiar întru sprijinirea legilor și împotriva acelor cari vreau se spurce legea. (Așa e! începe se ploaie tot mai puternic.)

Noi fraților dar când ne ridicăm cuvântul și-l trimitem sfântului scaun nu il trimitem nici ca rugăciune, nici ca cerșitorie, ci ca să-i aducem aminte lui, celui mai mare păstor al legii creștinești, ca să ne păzească și legea noastră! (Așa e! Trăiască!)

(Ploua cu găleata. Tărănimea nu se clintește din loc, ci strigă să auzim!)

Fraților, suferințele voastre nu mă lasă și inima nu mă lasă să nu vă mai spun un cuvânt măcar de încheiere, un cuvânt pe care ni-l răscolește sgu-

ditor amintirea aci sub zidurile vechi ale cetății Bălgradului chiar: *In lupta pentru neam trebuie credință tare călcătoare chiar pe moarte!* Iar aci în vechiul oraș al Bălgradului a știut să moară pe vreme un român, un țaran ca voi, care, sunt 200 ani de atunci, pentru drepturile poporului român a suferit să fie rupt în roată.....

(Din cauza ploii președintele încheie adunarea.)

Ce a fost ziua de 16 Mai la Chișineu?

Iașul se pregătește pentru sărbători. — Studenții și desvălirea statuiei lui Cuza-Vodă.

Iași, 20 Mai (2 Iunie).

„Besarabskaia Jisni” și „Drug” — primul organ al progresiștilor, iar celalalt al Ligei adevăraților ruși — rodau în cuvinte entuziaste chipul cum s'au desfășurat serbările comemorative a un veac dela „anexarea” Basarabiei.

Din toată descrierea se desprinde tendința organizatorilor de a da serbărilor un fast, cum n'au văzut de când sunt dâșii mușicii moldoveni.

Au fost și momente înduioșătoare pentru bieții noștri frați, când au auzit, poate pentru prima oară în viața lor, oficiindu-se unele părți ale liturgiei în limba moldovenească.

Dar să urmărim bogatele amănunte, pe cari ni-le dau ziarele, extrăgând ceea ce ne-ar ajuta să ne facem o idee, despre chipul cum s'a serbat ziua noastră de doliu în Chișineu.

Orașul era luxos pavoazat: arcuiri de triumf, împodobite cu verdeață, steaguri, covoare etc. Ici și colo, mai ales pe arcuiri de triumf, monograme enorme: „A. I.” și „N. II.” (Alexandru I și Neculai II).

Încă des de dimineață pe străzile din centru, mai ales pe bulevardul în care se află Soborul, era o aglomerație destul de evidentă. Armata ținea la distanță cuvenită norodul de mușicii pe bulevardul Soborului; căci, la serviciul divin n'a participat decât elita, autoritățile locale și reprezentanții comunelor rurale și urbane din provincie. Serviciul divin, care a început la 8 jum., a fost oficiat de către: arhiepiscopul Serafim, episcopul Gavriil al Aekermanului, episcopul Zinoviei al Ismailului, șase arhimandriți, trei egumeni, trei protopopi și o sumedenie de diaconi.

Cele mai... cinstite fețe dintre acele ce azistă sunt: A. N. Karuzin, fostul guvernator al Basarabiei, astăzi secretar general la ministrul de interne și Jugan, actualul director al guvernământului Basarabiei.

După evanghelia arhiepiscopul Serafin citește rescriptul imperial al lui Neculai II către toate clasele sociale din Basarabia, cu ocazia jubileului de o sută de ani.

Și acum pentru prima dată se aude în Soborul Chișineului zicându-se în moldovenește: „Iarși și iarși Domnului să ne rugăm”, la care arhiepiscopul a răspuns: „Doamne milnește-ne”. Deasemeni Apostolul și evanghelia au fost citite în moldovenește de către diaconii: Șcerbanov și Ciakir. S'au mai cântat în moldovenește heruvicul „Pre Tine Te lăudăm” și altele.

Atât de mult i-au mișcat pe moldovenii cari erau de față dumnezeieștele rugăciuni în graiul bătrânesc încât mulți nu și-au putut reține lacrimile.

La sfârșit în predica pe care a ținut-o, arhiepiscopul Serafim după ce evidențiază însemnătatea sărbătoririi zilei de 16 Mai, afirmă că poporul moldovenească, care a intrat sub imperiul rusesc, este unul dintre cele mai loiale popoare ale Rusiei și că poporul acesta și-a vărsat sângele alături de ruși pe câmpiile Mandeiuriei. După ce constată apoi că soarta poporului s'a îmbunătățit în mod considerabil în cursul acestui secol, spune că sunt încă multe de făcut pentru a se ajunge la culmea dorită. Printre aceste multe enumeră în primul rând școlile (binoșțele cu limbă de pre-

dare rusească), apoi îndreptarea poporului către meserii, o mai rațională cultură a pământului și — aci se adresează nobililor — „să dați moldovenilor pământ, asupra căruia ei au tot dreptul”.

După terminarea serviciului divin s'a format un imens cortegiu, cu clerul în frunte, care porni spre colina Rîșcanovca, unde s'a oficiat un Te-Deum. La intonarea „Mulți ani trăiască” s'au tras 101 lovituri de tun. Un incident, neprevăzut în program, a dat un colorit și mai interesant festivităților: în timpul serviciului divin arhiepiscopul a avut o ușoară amețală, care a reclamat intervenția unui doctor. Dacă'm fi superstițioși, ar trebui să spunem că acesta e un semn, pe care trebuie să'l punem în legătură cu zelul depus de arhiepiscop pentru reușita festivităților...

La orele 5 p. m. s'au dat în picjele Nemțkaia, Senaia și Ciufflinskaia serbări populare: acrobați, clovni, atleți, jongleuri și c. l. La ora 6 s'au jucat la teatru Fukelmann „Incendiul Moscovei”, care a fost la ora 8 repetată la ciclodrom. La ora 10 s'a cântat la teatrul Puskinkaia „Viața pentru țară” de Glinka, unde fștul guvernator Haruzin a împărțit primarilor comunelor rurale medalii jubilar. Nobilii au avut și dâșii serata lor la teatrul „Blavorodnoe sobranie”.

În oraș, pretutindeni, iluminăție și focuri de artificii.

Cam astea s'au petrecut în ziua de 16 Mai în Chișineu. După cum se vede strașnicul și grandiosul program, la care avea să aziste însuși Țarul, a fost simțitor redus.

Explicația acestei schimbări de atitudine la vecinii noștri e poate pentru unii o enigmă, iar alții o găsesc în agitațiile din România cari i-ar fi făcut să deie puțin îndărăt.

Din convorbirea, pe care a avut-o un ziarist din localitate cu un român basarabean, reiese clar că această schimbare se datorește rezervei populațiunii moldovenești. Nu o abținere ostentativă — care e o imposibilitate pentru gradul de cultură al moldovenilor — ci o răceală inconștientă. Căci n'aveau doar de ce să se încălzească. Bucuria (slugarnică) a boerilor, cari se îndreaptă cu rodul muncii lor, lăsându-i pe ei adesea fără o mână de făină în sac — e tot atât de străină de necazurile lor ca și scopul „sfânt” pentru cari și-au jertfit feciorii pe câmpiile înghețate ale Mandeiuriei...

Statuia lui Vodă-Cuza a fost ridicată cu banii poporului celui mult și sărac; la sfîntirea ei, în primele rînduri, vor sta oficialii.

Desigur, la accentuarea acestui caracter de oficialitate a contribuit în bună parte — deși M. Sa a manifestat dorința ca serbările să fie lipsite de fast și, în schimb, însuflețite de măreție — și sosirea Soveranului nostru iubit.

Acest caracter de oficialitate face ca acum Iașul să înceapă iarși a se fețui, a'și drege pavajele, a'și construi bazinuri cu jocuri de apă și monumentale arcuiri de triumf.

Comitetul și autoritățile depun o activitate febrilă ca pregătirile să fie cât mai curînd desăvârșite. Cea mai grea problemă care îi chinuște a rămas și va rămâne găzduirea oaspeților.

Pe de altă parte, anunțându-se că vor veni un mare număr de colegi, studenții și-au făcut și ei programul lor.

Sâmbătă 26 Mai, ora 9 jum. dim., vor porni în pelerinaj la Ruginoasa cu un tren special. Aici se vor întâlni cu colegii lor din București, Bucovina și Ardeal. La ora 11 a. m. se va oficia un parastas la mormântul lui Cuza-Vodă, cu care prilej d. prof. A. D. Xenopol va ținea o cuvîntare. După prînz se va da, pentru sătenii din Ruginoasa și împrejurimi, o șezătoare. Se vor întoarce în Iași la ora 6 seara, când se va face în- evartirarea.

Duminecă 27 Mai vor întimpina la gară la ora 9 jum. dimineața familia regală și apoi vor asista în corpore la desvălirea statuiei, când un delegat va vorbi în numele tuturor studenților

!! Gratis nicăiri !!

dar cu prețuri ieftine

DANTELE, CORDELE, ARTICLI, ȚESUȚI, se capătă nu-

mai în filiala magazinului Budapestan de dantele în ARAD.

bulevardul Andrassy numărul 20 [Palatul El. Fischer].

români. Seara va avea loc un festival la care va vorbi iarăși d. Prof. A. D. Xenopol.

Luni 28, studenții vor face la ora 9 dimineața un pelerinaj la mormântul lui Kogălniceanu și după vizitarea monumentelor istorice, vor asista la prinzul popular dela Copou. La ora 2 vor da un frumos festival la care va ținea o conferință d. prof. Iorga și se vor produce corul „Armonia” din Cernăuți, diferiți artiști, studenți etc. Seara în sala „Turnveroin” va avea loc o serată intimă studențească, la care vor participa însă și câțiva profesori, în frunte cu ministrul Arion.

Marti va avea loc consfătuirea comitetului organizator al congresului din Craiova, care va cere chiar în Iași ministrului de culte aprobarea ținerii aceluși congres și resurse materiale pentru reușita lui.

Șt. P. Moldovanu.

Cronică artistică

Künstlerhaus 1912

Viena

(Continuare și în.)

Nu e tot așa conaționalul său, puternicul impresionist Joaquín Sorolla Y Bastida, care a spus două grandioase tablouri „La țaranul din Valencia” și „Pesceari baschi”. Culorile puse lat, din apropiere imposibil de gustat — redau dela o distanță oarecare toată căldura, tot farmecul unci zile de vară la marginea mării.

Crescut în școala pleinairismului întrupează multe din calitățile frumoase ale acestei direcțiuni.

I. Sorolla Y Bastida e unul dintre pictorii mari ai Spaniei.

Expozițiile din „Künstlerhaus” nu sunt bogate în surprize. Ele reprezintă mai mult sau mai puțin direcția veche: tradiția. Și Zuloaga s'a rătat aici numai din întâmplare.

Modernii espun la Sezession sau Hagenbund iar hipermodernii în frunte cu Gustav Klimt la „Kunstschau”.

Nu vrem să zicem că nu se găsesse și lucrări de seamă. Deosebirea între tineri și bătrâni, care să făcea mai acum zece ani, a dispărut și bătrânii și-au însușit multe din părțile frumoase ale foștilor tineri, iar tinerii, multe din părțile bune ale bătrânilor.

Astfel expoziția aceasta să distinge printr-o serie întregă de portrete admirabile.

Aproape toți portretisții de seamă austro-ungari și-au dat întâlnire în saloanele din „Künstlerhaus”.

Angeli espune un portret admirabil al dnei Annine Dumba, soția unuia din foștii români Dumba.

Portretistul ungar László, care și-a părăsit țara și s'a mutat la Londra.

Impecabilul John Quincy Adams, modernul Schattenstein, interesantul Krausz etc. etc.

Dintre tablourile mai mari ale artiștilor austriaci, amintim trei, interesante mai ales prin persoana care a făcut comanda. Ele sunt destinate pentru „Burgul” cel nou la care să zidește mai bine de douăzeci și cinci de ani. Zidirea să continue azi sub auspiciile arhiducelui moștenitor Franz Ferdinand, de care sunt comandate și aceste trei tablouri.

Subiectele aduse în legătură cu persoana viitorului împărat, nu sunt lipsite de oarecare picanterie politică. Julius Schmidt prinde momentul în care Rudolf de Habsburg investeste cu puterea feudală pe principii electori. Se zice că printr-o întâmplare oarecare dispăruse sceptrul, cu care se făcea investitura, Rudolf nu-și pierde cumpătul, ia o cruce de pe altar, un crucifix și zicând „această cruce în semnul căreia am fost cu toții mântuiți să ne servească în locul sceptrului, investi principii.

Tabloul o pictat cu mult bun gust, crucifixul

e scaldat într-o lumină aurie, așa că atențiunea ție îndreptată asupra lui din primul moment. Aranjamentul frumos proporționat, iar culorile fără multă virtuositate, ușor și destul de simpatice.

Al doilea tablou reprezintă istoricul moment în care Carol VI, la 9 april 1713 ora 10 a. m. dă cetire cetului istoric prin care să pune bază uniunii veșnice a tuturor țărilor de sub sceptrul său, act cunoscut în istorie sub numirea de „Sanctiunea pragmatică”.

În ziua aceasta Carol VI adună pe toți sfinții intimi și pe toți miniștrii în „sala consiliului intim”. Carol stă în picioare pe un podiu sub un baldachim cu mâna răzimată de masă, la stânga la o mășcioară notarul Schieckh, care a luat faimosul proces verbal al acestui act, la dreapta contele de Seilern, care cetește „Sanctiunea pragmatică”. Lângă el și în semicerc în fața împăratului toți marii sfinți și miniștrii.

Tabloul ținut în roșu închis, sfinții îmbrăcați în haine negre și cu peruci mari, albe, cu pantalonii scurți, — are o înfățișare foarte distinctă și solemnă. Prin geamul din fața împăratului o lumină, care ridică și mai mult efectul perucilor albe și ecoate ușor în relief figura lui Carol VI.

E un tablou foarte potrivit cu momentul, care îl reprezintă, fără ca să-i lipsească un fel de intimitate dragălaș nuanțată.

Tabloul e de un pictor vienez, Seligmann.

Nu e tot astfel tabloul al treilea, executat de Max de Posch, care reprezintă pe împăratul Leopold, care în 1683 după izgonirea turcilor, vizitează întăriturile turcești părăsite.

Tabloul are ceva teatral, Leopold sus pe întărituri pare un manechin îmbrăcat în haine scumpe. Nici restul nu e prea nimerit, se prea simte lucrul de atelier.

Sub numărul 218 găsim o frumoasă statueta în lemn intitulată „A fost odată”. E creațiunea unui tânăr român G. Stănescu, elev al Academiei de belle-arte din Viena.

Chiar faptul că s'a admis opera unui elev la o expoziție, în care espun profesorii, e un semn că giurul a recunoscut în d. Stănescu un talent real. Lemnul e un material foarte dificil — moale cum e — forme rotunde ușor își pierd expresivitatea și adeseori în fața lemnului rămâi cu o impresie dulceagă, lipsită de conținut.

Statueta reprezintă o femeie bătrână; care se vede își îndreaptă gândurile spre vremile apuse, după cum ne-o spune titlul „A fost odată”. Poate că sbărelele cam multe din față îngreunează într-o câtva expresiunea. Opera aceasta, face însă cinste d-lui G. Stănescu.

Dorim să-l vedem și apreciem cât de des.

Tom de Dreger espune sub 416 un tablou mititel intitulat „Cerșitor român”. Fără să cunoști subiectul tabloului, simți că a nimerit destul de bine cerșitorul român, deși cerșitorii în meseria lor internațională au ceva comun ori unde ar fi, ei.

Bucintoro.

Atragem atențiunea on. public cetitor al ziarului nostru, că cele mai noi buchete și canuul de trandafiri, — plante, flori, precum și totfelul de flori mai ieftin se capătă la

JELINEK FERENCZ
grădinar

Oradea-Mare (Nagyvárad).

Catalog de prețuri gratis și franco.

Lovitură de stat, în cameră.

Adoptarea prin teroare a reformelor militare

Poliția în cameră

Opoziția maghiară către parlamentele streine

Stare de asediu în capitală

Arad, 4 Iunie.

Încă de ieri, atmosfera în parlament părea grea de presemnele unor mari evenimente. Afară de răspunsul dat de ministrul preșdinte Lukács opoziției referitor la proiectul de soluție a reformei electorale, răspuns pe care-l publicăm la vale și cu importanța politică a căruia ne ocupăm la loc de frunte azi, cronică zilei de ieri n'a avut nimic deosebit de înregistrat. Cel mult, că la ordinul guvernului, pe galeriile camerei n'au fost lăsați decât oameni cu mari protecții. Guvernul voia să preîntâmpine orice tulburări provocate de pe galerii, mai ales că în capitală se svonise despre intenții de-a se arunca bombe în incintă.

Cu atât mai senzațională e însă cronică zilei de azi. Îndată la începutul ședinței, contele Tisza a surprins pe deputații din opoziție, cu o lovitură de stat, mult mai temerară chiar și decât faimoasa lovitură de stat din 18 Noembrie, dată tot de contele Tisza, când era ministru preșdinte.

Dar să resumăm evenimentele.

Ședința s'a început îndată după orele 10. Deputatul justhist Holló a cerut cuvânt la regulament. Contele Tisza l'a refuzat. Văzând aceasta deputații din opoziție, au sărit mai mulți inși de pe bănci și au cerut și ei cuvânt la regulament. Contele Tisza i-a refuzat și pe ei. Deputatul Eitner i-a prezentat apoi contelui Tisza o listă de nume, cerând ordonarea ședinței secrete. Contele Tisza a refuzat să primească lista, în mijlocul erupțiilor de protestare ale opoziției.

S'a născut o învălmășală chaotică. Deputații guvernamentali au impresurat cu zecile tribuna prezidențială, arătând prin aceasta hotărârea lor de-a apăra cu extreme mijloace în contra opoziției singuranța personală a contelui Tisza.

Era ora 10 și jumătate. În mijlocul vârtejului de oameni lărmuitoari, contele Tisza s'a aplecat către stenografi și în acelaș timp a făcut un semn partidului guvernamental. În șgomotul infernal nimenea nu știa ce se întâmplă. S'a văzut numai că sutele de deputați guvernamentali, la semnele date de contele Tisza cu ochii și cu mâna s'au ridicat mai de multe-ori în picioare, în vreme ce opoziția se sbătea în

GONDA

▲▲▲ Stabiliment de vestminte ▲▲▲

TIMIȘOARA-CETATE, STRADA HUNYADI nr. 7.

Cea mai mare casă de tot felul de vestminte pentru bărbați, copii și fetițe.

Secție pentru comanțe după măsură. Pânuri originale engleze.

Prețuri ieftine.

Telefon 411.

protestări aproape spasmodice. Dela o vreme contele Tisza a sunat clopoțelul și s'a coborât de pe tribună. Abia acum opoziția a putut să afle ce s'a întâmplat. Prin sculările sale repetate partidul guvernamental a votat proiectele militare atât în general cât și în amănunte, ba a verificat și sumarul ședinței.

Ce a urmat, nu se poate descrie. În disperarea lor artificială deputații din opoziție au început să sfarme băncile, să țipe, să sune din trîmbiți și să verse un adevărat potop de insulte asupra contelui Tisza. Pe culoare scenele s'au repetat, fără însă ca lui Tisza să i-se fi întâmplat ceva, căci întreg parlamentul e inundat de poliție.

Contele Tisza a lămurit pe culoare procedeul său, ascultat de ziaristi.

— Am adresat — a zis — camerei întrebarea dacă voiește să mai vorbească cineva la proiectele militare și neanunțându-se nimenea, le-am pus la vot. N'am mai putut tolera ca 20 de oameni să fie stăpâni pe voința întregii camere. Insuș contele Andrassy, a recunoscut odată că obstrucția e cea mai primejdioasă anarhie.

În timp ce contele Tisza își da lămuririle ziaristilor sute de polițiști au asediat culoarele parlamentului.

Toți deputații din opoziție câți au fost de față s'au întrunit în conferință în una din salele parlamentului. Contele Apponyi, Iusth, Polonyi, Holló și alții au vestejit în terminii cei mai superlativi violența prin care a fost bruscată constituția.

La propunerea contelui M. Károlyi conferința partidelor din opoziție a hotărât să redacteze o adresă de protestare către toate parlamentele din lume.

Iusth și Apponyi au declarat, că regele nu poate să sancționeze o lege votată prin lovitură de stat și și-au exprimat speranța că nici camera magnaților nu va adopta-o.

După ședința camerei partidul guvernamental s'a întrunit ca să sărbătorească pe contele Tisza pentru marele curaj ce a probat și pentru patriotismul său fără seamăn.

Ședința de după amiază

După amiază la orele 4 a avut loc o a doua ședință a camerei, conform unei propuneri adoptate tot prin teroare în ședința de dimineață.

Contele Tisza a fost primit din partea opoziției cu suierături, cu trîmbiți și cu sirene. Fără să-și piardă de loc calmul, contele Tisza a dat ordinul:

— Cine împiedecă prin teroare mersul normal al ședinței trebuie escortat din cameră.

După ce conții Mihail și Iosif Károlyi au fost cei mai lărmuitori, polițiștii i-au înhățat de guler și i-au scos cu puterea din incintă.

Contele Tisza a suspendat apoi ședința pe câteva minute. Redeschizându-se ședința opoziția a inscenat noi scandaluri, hotărâtă să nu cedeze decât forței armate a poliției.

Starea de asediu

La orele 6 seara s'a proclamat starea de asediu în Budapesta. Străzile sunt împănate de miliție. Tot la o sută de pași stă postată câte o companie de pedestriime sau un escadron de cavalerie, iar în locurile mai expuse chiar două companii și câte-un escadron. Numai rar vezi trecând pe stradă câte un trecător grăbit, cu groaza morții în suflet. Din moment în moment se așteaptă izbucnirea revoluției.

În cameră se petrec scene nemai văzute în nici un parlament european, într'o succesiune caleidoscopică.

Contele Tisza încearcă să-și justifice procedura. Opoziția nu-l lasă să vorbească.

Apare poliția și Iusth este scos din cameră. După el urmează rând pe rând alții, încât nu mai rămân pe băncile opoziției decât vre-o 20 de deputați. Sunt hotărâți să nu cedeze nici ei decât armelor poliției. Face o impresie bizară apariția poliției și scenele de escortare a singuraticilor deputați stărnesc țipete de ne mai văzută revoltă.

— E moartea vieții constituționale, e moartea Ungariei ceea ce se petrece aici — a strigat contele Apponyi.

Intrerupându-se legătura noastră telefonică cu Budapesta, vom povesti mâne evenimentele ce au mai urmat.

Răspunsul guvernului referitor la reforma electorală contemplată de opoziție.

La propunerile făcute de Kossuth în ședința de Sâmbătă a camerei ungare, cu privire la condițiunile în cari opoziția se declară aplicată să asigure mersul normal al vieții parlamentare, Lukács a răspuns încă duminică seara într'o scrisoare adresată lui Kossuth următoarele:

Excelența Voastră!

Cu plăcere iau cunoștință de bunele D-Voastre intențiuni de a asigura țării o viață constituțională normală și la propunerile ce mi-ați făcut, țin să Vă răspund, precizând atitudinea guvernului față de propozițiile Dvoastre, după cum urmează mai la vale.

Reforma militară.

Din faptul că guvernul actual și-a însușit proiectele militare înaintate la timpul său camerei ungare, rezultă neîndoios că a fost deplin convins nu numai de necesitatea imperioasă a unei reforme militare în felul propus de guvernul anterior Khuen, dar și de aceea că în ele nu se cuprinde nimic ce ar fi în contradicție cu spiritul constituției noastre. Cu atât mai puțin putem fi așadar îndemnați să primim a face modificări noi în acele proiecte, după ce schimbările necesare s'au efectuat odată de actualul guvern, atunci când le-a primit ca moștenire din mâna lui Khuen-Héderváry. E știut doar că acele proiecte sunt rezultatul unor lungi și grele tratative ce au urmat în timpul din urmă între factorii competenți ai Ungariei pe de-o parte și ai Austriei de alta, și neprimirea lor acum ar însemna că le-am amâna iarăși pentru timp nedeterminat, lipsind astfel monarhia de cele mai necesare reforme ce le reclamă timpul actual. Nu numai interesele politice externe a monarhiei cer imperios introducerea urgentă a reformelor militare, dar mai mult, numai prin înfăptuirea lor vom putea asigura pacea țării, dând vieții parlamentare un mers normal.

Un provizoriu pentru 4—5 ani stă în directă contradicție cu toate cele spuse mai sus și în același timp produce o situație imposibilă pentru guvernele viitoare, prin faptul că primindu-se provizoriul, desbaterile nouilor reforme militare

ce vor urma peste 4—5 ani coincid cu o mulțime de alte probleme ce va avea să rezolve guvernul de atunci, cum e acordul nostru vamal și comercial și reînvierea tuturor tratativilor comerciale cu statele europene.

Unmează deci că guvernul nu poate primi soluția dată de opoziție, de a rezolvi reforma militară pe cale provizorică, ci mai vârtos ține cu tărie ca proiectele înaintate camerei să fie votate și sancționate în cel mai scurt timp cu putință.

Proporția cvotei.

Față de dorința opoziției ca în legătură cu reforma militară să se țină cont de interesele economice ale țării, stabilindu-se cvota în chip loial și în proporție potrivită, favorabilă intereselor ungare, guvernul nu face nici o obiecțiune.

Reforma electorală.

Constat cu bucurie că în ce privește reforma electorală și partidele opoziționiste primesc ca bază punctul de plecare al guvernului întrucât și proiectul opoziției prevede rezolvirea chestiunii primind ca bază un minim de cons intelectual. Dar pe când proiectul opoziției stabilește numai pentru un timp îndepărtat ca cenz intelectual terminarea școlii populare de stat, dând până atunci drept de vot la toți câți știu cete și scrie, fără considerare dacă cutare și-a câștigat cunoștințele în școli de stat ori altfel de școli populare sau pe cale particulară, guvernul dorește ca încă acum să facă deosebire între cele două feluri de știutori de carte și să stabilească dintru început dacă e consult să se dea dreptul de vot tuturor știutorilor de carte.

Trebuie să avem în vedere că, dupăcum ne arată datele statistice mai noi, cunoștința scris-cetivului se lățește cu pași repezi în urma stăruințelor particulare chiar în ținuturile cele mai înapoiate în cultură, cari până acum ne dedeau cel mai mare procent de analfabeți.

Alegătorii actuali și etatea.

Sunt și eu de părerea că e just, ca alegătorii actuali să-și păstreze și pe viitor dreptul de vot, dar numai aceia cari sunt luați în distele de alegători ale anului din urmă.

Etatea cerută pentru a obține dreptul de vot să fie, ca și până acum, 24 de ani pentru toate categoriile de alegători. Având însă în vedere că în urma lărgirii dreptului electoral, numărul alegătorilor an de an va crește în mod simțitor, se impune drept corectiv, ca anul în care cetățeanul intră în drepturile sale electorale să fie ridicat succesiv, dela 24 până la 30, o cerință care nici din punct de vedere democratic nu poate fi excepționată. Îndeosebi trebuie să ne eugetăm la numărul mare al cetățenilor cu desăvârșire lipsiți de avere și la persoanele cari stau pe un grad inferior de cultură. O etate mai înaintată le dă și acestora o judecată mai matură și îi face capabili de a putea exercita drepturi politice așa de însemnate.

Domiciliul.

Proiectul opoziției impune cetățeanului condițiunea, ca să aibă locuință stabilă cel puțin un an de zile în același cerc electoral. Această restricțiune e când prea lată, când însă neîndestulătoare. Primind-o, am neîndreptăți pe mulți alegători dela orașe, cari cuprind mai multe cercuri. I-am exclude pe nedrept dela dreptul de vot, numai pentru că în cursul anului și-au mutat locuința dintr'un cerc în celălalt. Pe de altă parte am face să ajungă la drept de vot o mulțime de elemente dela sate, cari petrec un an întreg eventual în același cerc, însă în comune diferite. Corectă e însă cerința ca cetățeanul îndrituit la drept de vot să domicilieze răstimp de un an în aceeași comună, având cel înșurat locuință constatătoare cel puțin dintr'o odaie și bucătărie, iar acela care nu are familie, cel puțin o odaie. Nu e just ca aceora cari sunt membri ai corporațiunii de ajutorare reciprocă a bolnavilor să li-se dea dreptul de vot, fără a li-se cere să întrunească condițiunile de mai sus.

!S'a deschis!

Müller I. és Fia

stabiliment colector de fabrică, văpsitor de pânuri, curățitor chemic și spălătorie de rufe cu aburi.

Arad str. Weitzer János nr. 7. (Noul palat gr. cat.)

Totfelul de haine pentru bărbați, femei și copii se curățesc pe cale chimică, ori se văpsesc. Albiturile devin albe ca zăpada. — Se primesc albituri pentru călcat.

Scris-cetitul.

Față de analfabeți proiectul opoziției prevede un minim de cens material. În teorie guvernul acceptază această măsură; rămâne să se discute felul cum are să fie pusă în practică, ca să corespundă deplin bunelor intențiuni de a investi și un număr de analfabeți cu drepturi cetățenești.

Pierderea dreptului de vot.

Motivul pe care-l aduce opoziția pentru excluderea agitatorilor dela dreptul de vot în teorie e foarte just și deplin bazat, dar în practică nu are nici pe departe însemnătatea pe care i-o atribuie opoziția. Pe de altă parte proiectul opoziției trece cu vederea o mulțime de alte motive de excludere obicinuite în toate statele, chiar și în acelea cari au cea mai largă lege electorală.

Alte observări.

Descentralizarea votării, după comune mari și notariate, o primește și guvernul în principiu. Ideea, ca la ficcare alegere să ia parte un membru al judecătoriei e deosebit de primejdioasă, iar în practică nu ar duce la nici un rezultat real. Dealtfel nici în alte țări nu s'a gândit încă nimoni la o așa reformă, să amestece adevărată judecătoria, care trebuie să fie o instituție absolut independentă, în luptele politice militante.

Propunerea ca toate cheltuielile alegerii, înșirate în proiectul opoziției, să fie șterse, o primește cu bucurie.

Votare secretă.

Nu pot primi propunerile referitoare la exercitarea secretă a votului. Consider de foarte primejdioasă trecerea fără de nici o tranziție dela actuala lege electorală la alta atât de radicală (?) mai ales în ce privește secretul votului. Dacă am face ca votarea să fie secretă în toate orașele cu municipiu regulat și în comunele cu o populație mai mare de 15.000 de locuitori, precum și în toate cercurile în cari cel puțin 60% a bărbaților trecuți de 24 de ani știe serie și ceti, — ar însemna că îndată la început votarea secretă ar forma regula generală, iar cea publică n'ar fi decât excepție. Pentru că în cazul acesta nici în a 5-a parte din cercuri nu s'ar exercita votarea publică ci secret. E disparent numărul cercurilor în cari 60% dintre bărbații trecuți de 24 ani să nu știe ceti și serie.

Noua arondare a cercurilor.

Guvernul încă e convins de împărțirea nedreaptă a cercurilor electorale. Dreptaceea va prezenta la timpul său o lege care prevede o arondare cât se poate de dreaptă a cercurilor electorale. Ambele vor intra deodată în vigoare.

Alegerea în municipii.

Ce privește dreptul de alegere și votare în municipii, soluția opoziției nu e cea mai fericită. Pretutindenea, afară de orașul Budapesta, alegătorii pentru parlament au același drept și în municipii. Ar fi un anachronism ca în viitor aceia să aibă drepturi electorale în municipii, cari au avut mai înainte, conform legilor actuale, dreptul de a alege deputați pentru parlament. Numai două soluții posibile cunosc. Ori că investim pe alegătorii pentru parlament cu aceleași drepturi și în municipii, ori creăm o nouă lege chemată să reguleze alegerea în municipii. Soluția primă ar fi prea liberală, și prin urmare rămâne cea din urmă, care va avea să asigure un număr de alegători mai mic, cu restricții mai multe, pentru municipii decât pentru parlament.

Numărul alegătorilor.

Datele statistice ne arată că proiectul contemplat de blocul opoziționist ridică numărul alegătorilor dela un milion și două sute de mii la două milioane și nouă sute de mii, așadar un spor de 150 procente. Nu cred că sporul acesta uriaș ar fi apt să asigure dezvoltarea pacinică a vieții constituționale. Guvernul nu poate primi, ca o problemă atât de însemnată cum e aceea a reformei electorale să fie rezolvită într'un timp așa de scurt, cum o cere opoziția în proiectul său. Numai primindu-se proiectul prezentat de mine, văd dată posibilitatea unei conlucrări pacinice și asigurată viața parlamentară normală.

Ce propune Lukács?

Propunerea mea cu privire la condițiunile înțelegerii pacinice cu opoziția, e următoarea:

1. Guvernul ia asupra sa obligamentul ca la toamnă să prezinte camerei proiectul de reformă electorală.

Noua lege electorală se va baza pe principiul universalității și al egalității. Nu renunță însă la

unele restricțiuni pe cari le află de necesare în interesul unității statului.

Guvernul va înfăptui reforma electorală, luând ca punct de plecare censul intelectual și impunând censul material numai claselor sociale cari se află pe un grad de cultură inferioară, analfabeților.

Guvernul se va îngriji ca alegătorii actuali să-și păstreze și în viitor dreptul de vot.

Va propune descentralizarea votării.

Va propune votarea secretă, dar între marginile ce-i impun interesele superioare ale statului.

Se va îngriji ca listele de alegători să fie compuse cu cea mai mare imparțialitate așa ca interesele nimănui să nu fie știrbite, și va asigura libertatea și curățenia alegerilor.

Va înainta un proiect chemat să înfăptuiască o arondare dreaptă a cercurilor electorale, în așa fel, ca să asigure interesele de stat ale națiunii (??), iar pe de altă parte va ține cont de însemnătatea culturală și economică a orașelor.

Intre ambele proiecte va stabili o strinsă legătură și va face ca amândouă să intre în același timp în vigoare.

Va înainta un proiect prin care va cere ca încă proximele alegeri să fie făcute după noua lege electorală.

2. Partidele din opoziție se obligă să nu împiedice votarea urgentă a reformelor militare. Guvernul va interveni la factorii competenți ca noile legi militare să nu intre mai curînd în vigoare decât la 1 febr. 1913.

3. Pentru sporirea contingentului de recruți pentru anul 1912 guvernul va înainta un alt proiect, care să fie votat în cel mai scurt timp stabilind contingentul de pe anul curent la 136.000 de recruți.

4. Guvernul își susține și mai departe dorința, exprimată în vorbirea de program, de a modifica regulamentul camerei.

Vă rog, Excelență, ca cele spuse mai sus să le aduceți la cunoștința partidelor din opoziție, punându-Vă toată influența ce aveți asupra lor, ca să le primească întregi și nemodificate.

Primiți, Vă rog....

Ladislau Lukács.

Toate partidele din opoziție s'au întrunit încă ieri în conferință și au decis unanim că în fața declarațiilor lui Lukács, opoziției nu-i rămâne alta decât să înceapă o luptă hotărîtă pe toată linia, în contra guvernului.

Pentru frații care pier.

Izbiți până la cea mai desăvârșită ruină de catastrofa care s'a deslănțuit peste numeroase sate românești, mii de frați de ai noștri, care până mai eri își aveau existența asigurată, astăzi sunt absolut peritori de foame, neavând ce mânca.

În fața acestui dezastru, societatea Concordia a luat inițiativa deschiderii unei mari colecte naționale apelând la întreaga suflare românească de pretutindeni să-și dea fără de cruțare și cât se poate de grabnic, obolul, spre a scăpa de moarte zecile de mii de români rămași pe drumuri.

Mișcați de nenorocirea care a izbit atât de cumplit pe frații noștri inundați, ne unim și noi glasul cu al marinoșilor inițiatori rugând pe frații de pretutindeni să se miște pentru mântuirea inundaților.

Instituții și societăți publice și private, economice, politice și culturale, comitete de doamne, domnișoare și domni, să înceapă cât mai în grabă colecte spre a aduce o alinare cât de mică nenorociților, ce s'au abătut pe capul bieților frați năpăstuiți de cumplită catastrofă.

Apelăm la întreaga presă românească de pretutindeni să se facă ecoul chemării noastre. În momente ca acestea se poate vedea solidaritatea de care e capabil un neam.

Sumele să se trimită pe adresa:

„Concordia” Zrinyi utca nr. 1.

Ungaria.

Până acum s'au primit următoarele sume:

„Românul” 50 cor.

d. dr. St. C. Pop, deputat cu 50 cor.

d. V. Goldiș cu 20 cor.

Remus Bortș inv. Kevevára pentru frații nenorociți cor. 50.

Aurora Pervu soție de prim functionar la posta din Budapesta, pentru nefericiții din com. Solnoc-Dobâca cor. 2.

„Bihoreana”, Oradea-mare, pentru nenorociții din Brețe cor. 200.

Victor, Eugen și Miorica Tordășianu, Sibiu pentru nenorociții din Solnoc-Dobâca cor. 5.

Coriolan Ternovan preot gr. cat. rom. Bârlești pentru nenorociții din Sălaj și Ardeal cor. 10.

Ioan Philimon, Szombathelyi pentru nefericiții din Ardeal cor. 5.

Ioan Vanc I. Iosif, Galșa pentru catastrofa din Ardeal cor. 2.

George Neșcu, Fislcut pentru nenorociții din Ardeal cor. 2.

I. Boeriu, Mostar pentru frații rămași pe drumuri din nordul Ardealului cor. 20.

D-na Maria Botiș cor. 5.

d. Leghii Mamor cor. 1.

Total cor. 422.

Din comitatul Târnavei mici.**O ședință furtunoasă.**

În 30 mai st. n. 1912, s'a ținut adunarea ordinară de primăvară a comitatului Târnavei mici. La ordinea de zi a fost pusă, între altele, denumirea noului minister Lukács. Partidul național român din comitatul Târnavei mici și-a ținut de datorie ca în fața acestui obiect să-și manifeste părerea sa. În ședința comitetului central comitatens ținută în 20 mai 1912 a decis, ca să ia cuvântul la desbaterea denumirii dl dr. Alexandru Morariu, avocat în Ibașfalău și să prezinte o moțiune în numele partidului. A rugat totodată pe toți membrii români ai congregației, ca la adunarea din 30 mai să se prezinte în număr complet.

Cu durere s'a constatat, că din partea membrilor români s'au prezentat numai o parte: dnii Laurențiu Pascu, dr. Alex. Morariu, dr. Romul Boila și Emil Vlăsa, pe când ceilalți domni 7 la număr, între cari dl prezident Simion Căluțiu, dnii Emil Pop, Moise Birtolon, Eugen Bian, proprietari mari au lipsit dela adunare, ceea ce s'a întâmplat până acum în mai multe rânduri.

Îmediat după citirea raportului vicispanului își desfășură dl dr. Romul Boila interpelația sa anunțată de mai înainte în cauza abuzurilor săsăvârșite cu ocaziunea compunerii listelor electorale pentru orașul Dicioșmărtin. A documentat până la evidență, că prin ne mai pomenită călcare de lege s'au șters 100 români și 90 țărani unguri dintr'o listă ridicată la valoare de drept. Își cetește apoi interpelația.

Vicispanul, care este făcătorul acestui abuz, cere dela congregațiune, ca să răspundă în adunarea viitoare, deoarece trebuie să se convingă despre adevărul afirmațiilor dlui dr. Romul Boila. E primul caz, când nu s'a dat un răspuns de tot cinie și respingător la o interpelație românească.

După pertractarea mai multor obiecte neînsemnate a urmat la desbatere denumirea lui Lukács. Comisiunea permanentă propune ca guvernul Lukács să fie salutat în nădejdea, că va realiza o reformă electorală în spiritul dorit de Tieza, va face lege din proiectele militare și va governa conform spiritului constituțiunei. A cerut apoi cuvântul la acest obiect dl dr. Alexandru Morariu, care într'o vorbire înflăcărată plină cu argumente puternice a documentat ce pericol amenință țara prin susținerea și întărirea spiritului și sistemului de guvernământ tisaist. A fost întrerupt, pe urmă a cetit următoarea moțiune:

„Considerând că prim-ministrul Vasile Lukács, cu ocaziunea prezentării sale în cameră, nu numai că n'a pus în vedere aranjarea chestiunii de naționalități, ci a declarat chiar, că de chestiunea aceea în urma gingășiei ei nici nu se aține; — considerând, că în decursul pertractărilor avute cu partidul justhrist și a altor partide politice a eșit la iveală intențiunea sa, de a pregăti o reformă electorală, în urma căreia in-

fluința politică a naționalităților și în deosebi a românilor să fie redusă la minimum posibil; — considerând mai departe, că partidul național al muncii, pe care se bază Lukács, este cel mai reacționar și feudal partid compus din elementele cele mai retrograde și astfel că posibilitatea, ca să se realizeze în țara aceasta un sistem nou de guvernământ este eschisă; — considerând în fine, că prin venirea sa la putere spiritul de guvernământ nu s'a schimbat întru nimic nici în administrație, nici în celelalte ramuri de guvernământ; — partidul național român din comitatul Târnavei mici propune, ca să decidă congresul pe lângă respingerea moțiunii comisiunii permanente, că față de guvernul Lukács nutrește cea mai deplină neîncredere politică”.

În minile partidului național român din comitatul Târnavei mici. Dr. Alexandru Morariu m. p. membru în congregație.”

Nici n'a sfârșit bine dr. Morariu și comitele suprem Br. Kemény declară, că moțiunea aceasta nu o pune la dezbateră și o consideră de neîntâmplată pentrucă nu se pot face propuneri în numele unui partid politic.

Se școală d. dr. Romul Boila și cere cuvânt, ca să documenteze punctul de vedere absurd al fișpanului. După 2—3 vorbe este intrerupt de fișpanul. I se dertage cuvântul. În zgomotul general a celor de față s'a insinuă din nou voind a explica regulamentul intern. Fișpanul îl intrerupe din nou și între strigătele celor de față îi detrage din nou cuvântul și declară, că mai mult la obiectul de față sub nici o titlu nu i-se dă cuvântul. Mameleicii se înțelege aplaudază, iară românii văzând volnicia fișpanului părăsesc demonstrativ sala. Nu peste mult s'a gătat și ședința.

A. p.

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 Iunie n. 1912

La fondul ziaristilor români din Ungaria administrat de banca „Ardeleana” Orăștie, au mai contribuit următorii: N. N. Caransebeș coroane 10.04, Chic. Nicolae New Filadelfia cor. 4, „Auraria” Abrud cor. 50, Aug. Șandru Viștea-de-jos cor. 20, Constantin Popp Sibiu pt. ziua sa onomastică cor. 25.

— Pentru fondul ziaristilor s'au mai făcut din prilejul festivalului Bariț următoarele contribuiri: D. major N. Chintoișanu și d-na 5 cor., părintele Petru C. Debu (Bragov) 3 cor. Ziarele române sunt rugate să reproducă știrea aceasta.

Personale. D. Teodor Cecu, sâmbătă în 25 l. e. s. t.n. a fost promovat doctor în științele juridice.

Potopul în comitatul Timiș. Am promis în numărul nostru de duminică că vom reveni asupra ravagiilor pricinuite de potop în comitatul Timiș, în special în comunele din jurul Vârșetului și în în marele sat cu populațiune mixtă, Gătaia. Din Vârșet n'am primit până în momentul de față amănuntele referitoare la inundații. Părintele din Gătaia, d. Nicolae Popoviciu ne comunică următoarele:

În noaptea de 13—14 (26—27 n.) maiu a cșit din alvie râul Bârzava în urma grozavei rupei de nori din jurul Reșiței în măsură așa de mare, încât ajungând la comuna Gătaia, a inundat comuna și întreg hotarul ei. Apa a început să vină cu un torent pe la 2 oare noaptea, așa că la 3 oare a fost totul inundat. În foarte multe case a fost apa mai mare de un metru. Locuitorii comunei alarmați din somn prin sunetul clopotelor au fost cuprinși de spaimă grozavă. Din părțile periclitatate ale comunei au început oamenii a se refugia în case mai ridicate, dar totuș o femeie și o fetiță s'au înecat. 35 case situate mai jos s'au prăbușit, din aceste 21 sunt ale românilor, iar 70 case, dintre cari 30 românești s'au deteriorat astfel, că în câteva zile și aceste se vor nimici, cu atât mai vartos, că apa nici azi nu s'a retras din cele mai multe străzi. 50 familii române au rămas pe drumuri, fără adăpost. Dintre români i-au ajuns nenorocirea mai ales pe aceia, cari afară de casă nu au altă avere, astfel că acum îi așteaptă cea mai mare miserie. Dobitoace încă au perit o mulțime. Holdelile sunt în partea cea mai mare total

nimicite. Paguba în case și la câmp se urcă la câteva sute de mii coroane.

Institut italian pentru expansiunea comercială și colonială. După cum aflăm din „Handelsmuseum”, din îndemnul muzeului comercial din Veneția, s'a înființat un institut italian pentru expansiunea comercială și colonială. Sediul principal va fi la Veneția, iar ramificațiuni și reprezentanțe se vor înființa în Tripolis, Cirenaica, cum și în diferite orașe din Orient. Președinte de onoare al noului institut este Luigi Luzzatti. Rolul institutului este să ajute dezvoltarea comerțului și activității coloniale a Italiei prin următoarele mijloace: să observe concurența altor state, să stabilească un contact direct între institutul din Veneția, ramificațiile acestuia și persoanele interesate din Italia sau cari călătoresc în Orient. Membrii vor primi gratuit, în schimbul serviciilor lor, publicațiuni folositoare, informațiuni, educeri la călătorii și expozițiuni.

Logodnă. Domnișoara Mărioara Loșniția din Săliște și dl. Petru Ciura din Tăuți logodiți. Felicitări!

Industria din Anglia. În o școală comercială se propune despre industria Angliei. Profesorul explică, că în Anglia industria cărămidăriei e foarte dezvoltată în raport cu numărul locuitorilor țării.

În ora cea mai apropiată trebuia răspuns din cele propuse de profesor.

Dela cel mai bun elev matematician întrebă profesorul următoarele:

— Ai ști să-mi spuni, cum se fabrică cărămida în Anglia?

Elevul răspunde șovăind:

— În Anglia fabricarea cărămizii e atât de mare... atât de mare, încât pe capul fieșteeărui locuitor cade la an o sută douăzeci cărămizi.

Macedo-românul Tacit e tot arestat. Românul macedonean Tacit, care sub bănuiala că ar fi fost complice la atentatul contra regelui Italiei și se află arestat în Roma, a fost supus zilele trecute la mai multe interogatorii, în prezența unui alt arestat, a avocatului Blasio. Blasio a fost arestat în urma denunțului, făcut de atentatorul Dalba, cum că i-ar fi fost complice. În urmă Dalba și-a retras acuzația și Blasio a fost pus în libertate. Tacit însă se află încă în închisoare.

Industria de mașini în Germania în 1911. (Din „Handelsmuseum”). Situația economică a fabricilor de mașini s'a îmbunătățit în Germania, față de anul trecut, în ce privește creșterea comenziilor și a dobușeurilor, însă, în prețuri nu s'a produs nici o ameliorare considerabilă. Pentru mașinile mari cu gaz desfacerea crește, tot așa pentru pombele de extras praf, pentru mașinile de fabricat ghiță și cele pentru răcire. În mod foarte îmbucurător a crescut cererea și pentru exportul mașinilor ce servesc la fabricarea aparatelor. Și mai bine au mers lucrurile la fabricile de mașini pentru bere, mașini agricole și mori. Întru câtva s'a îmbunătățit și situațiunea industriei cazanelor de aburi, deși această categorie suferă din cauza întrebunătății crescânde a mașinilor cu forțe motorice de gaz și a transmisiunilor electrice în legătură cu centralele de pe uscat, cari, în special, au un efect dezastros asupra desfacerii locomobilelor cu aburi. Luernul sporește în stabilimentele pentru macarale și elevatori, care însă sunt concurate de firmele străine. În fabricile de vagoane a crescut gradul de ocupațiune. S'a ridicat și producțiunea totală a atelierelor de fierărie pentru construcție de poduri. Se poate observa cu mici excepțiuni, că industria mașinilor dintr'o situație economică favorabilă trage foloase mult mai târziu decât industria de materii prime și semifabricate.

Expoziție engleză de mărfuri în Smirna. Camera de comerț engleză din Smirna se ocupă cu înființarea unei expoziții permanente de mostre de mărfuri englezești și în acest scop va trimite, pe cheltuiala ei, în vara anului curent, un reprezentant, care să între în relațiuni cu firmele engleze interesate în comerțul cu Smirna. În legătură cu musterlagerul se va înființa și o agenție de vânzare.

55 oi omorate de trăsnet. Ni-se scrie din Mehadia: În păduroa comunității de avere de lângă

Mehadia (comit. Caraș-Severin) în 24 l. e. st. n. începând o groznică furtună, căreia i-a urmat o ploaie torențială cu fulgere dese, a surprins o turmă de 350 oi între munții din apropiere. Oile s'au refugiat toate pe sub pomii din apropiere. În pomul sub care era refugiat și un păstor cu vre-o 55 oi, pe neașteptate a trăsuit. Toate oile au rămas moarte pe loc, însă păstorul a rămas ca prin minune neatinș, suferind numai vre-o câteva arsuri mai ușoare.

Vânatul unui doctor. În cercurile savante din Paris se povestește următoarea întâmplare a unui doctor:

Doctorul acesta este pasionat pentru vânatoare deși e trăgaci cam slab și lipsit de șansă.

La o vânatoare din zilele trecute i-s'ar fi întâmplat următoarea nostimadă:

A sărit înaintea sa un epure. Gonacii au început să strige: Epure, epure. Doctorul trage și nu nimerește. După un moment ese o căprioară, gonacii strigă: Căprioară, căprioară. Doctorul trage și nu nimerește. În cele din urmă ese un alt epure, gonacii încep să strige: Pacient, pacient. Doctorul ochește, trage și epurele cade la pământ izbit de moarte.

Cum să te scapi de cărți. Chestiunea aceasta nu este una din cele mai puțin arzătoare pentru locuitorii marelor orașe. Iată cum au rezolvit-o niște englezi: Charles Lamb, arunca toate cărțile cari nu-i plăceau pe fereastră. Pe toate cărțile grădinci sale se găseau asemenea cărți, mai ales din cele cu dedicație dela amici și pe care le credea nemernice de ei. Bérrell, fost ministru de instrucție, a mers și mai departe. El posedă 80 de volume de un scriitor pictist Manah More, care era atât de plictisitor, încât îi era imposibil să le vândă. Neputându-se scăpa de ele, le-a îngropat cu mare pompă în grădină. Wilfred Whiten într'un spiritual articol din Pall Mall Gazette recomandă două alte mijloace. Să lași ori de câte ori iei trenul pe raturile vagonului câteva volume. Și din când în când să trimiți pachete cu destinația pentru waste restante pe care să nu le scoți nici odată.

Pălăria. Jidanul care se rănise la un picior intră la clinică, însă cu băta în mână și cu pălăria pe cap.

Medicul, care era de serviciu, se întoarce către jidan, care privea cu o mutră nepăsătoare la ceilalți pacienți:

— Pofteste și-ți ia jos pălăria!

Jidanul, par'că nici nu-l privea pe el somarea aceasta, ocupă loc.

— Nu auzi domnule? — se răstește medicul la el. — Ia-ți jos pălăria!

Bolnavul nostru nici nu clipește, ci dând din umeri răspunde flegmatic:

— Pentruce? Căci doar pe mine piciorul mă doare!

Copil brav. Frank Paterson copil de 12 ani de pe Main Ave, în Cleveland (America) se juca dimpreună cu alți copii. Mai jos de ei se juca un alt copil de 4 ani cu numele Vili King. Acesta din nebăgare de seamă cade în riu și apa începu să-l ducă de vale. Frank când vede copilul că e amenințat să se înnece, zice către ceilalți copii: — „Acum am ocazie să câpăt medalie dela Carnegie, — și imediat își desbracă haina și sare în apă după copil, și îl scoate afară, apoi îl duce acasă, iar el se duce la poliție și înștiințează cazul, și spune că el vrea să capete medalie dela Carnegie. Dela poliție i-s'a spus că va câpăta, dar mai întâi trebuie să înștiințeze la comisia care dă medaliiile. Copilul mângăiat că acum el va primi medalie a plecat acasă cu hainele încă ude pe el.

x A încetat! căderea părului, acelaia, care întrebunțează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui Dr. Șepetianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împiedecă căderea părului și încetează total mătreața. De vânzare la Toth Adorján, drogheria la „Venus”. Lugoj-Lugos. Tot aci se capătă și renumita cremă „Venusul”.

x Tenis-rachette, Slarenger veritabil și alte fabricații brevetate, minge pentru tenis, footballuri și alte articole pentru sport, cele mai elegante ridicule pentru dame și geamantane pentru călătorie, parfumerii și articole de tortelă, cel mai mare asortiment și mai ieftin se pot procura dela prăvălia lui Hegeđüs Gyula, Arad, bulev. Andrassy nr. 15.

Caut

un candidat de avocat

cu praxă pe lângă condiții favorabile. A se adresa: **Dr. Emil Monția**, avocat Șiria (Világos).

Nr. 120/1912.

Primăria comunei Săliște, (com. Sibiu.)

Licitațiune minuendă.

Primăria comunei dă în întreprindere pe calea licitațiunii minuende ce se va ținea în 22 Iunie a. c. st. n. la oarele 10 antemeridiane în sala de ședințe a primăriei comunale lucrările de clădire ale stabilimentului electric și a băii de abur. Prețul strigării conform preliminarului 80660 coroane 82 bani.

Vadiu 2000 coroane.

Planurile, preliminarul precum și condițiunile de licitare se pot vedea la primăria comunei în decursul oarelor de oficiu.

Oferte în scris se pot înainta până la începerea licitațiunii și sunt a se înstăui în sensul Statului de liferări publice (ord. min. de interne Nr. 83000/1907) conform dispozițiunilor publicării făcute anterior în foaia „Vállalkozók Lapja” din Budapesta.

Săliște, în 27 Maiu 1912.

Primăria comunei.

Nr. 1101/1912.

Primăria comunei dă în întreprindere pe calea licitațiunii minuende, ce se va ținea în 22 Iunie a. c. st. n. la oarele 11 a. m. lucrările de clădire ale abatorului comunal.

Prețul strigării 9008 coroane 63 bani. Vadiu 300 coroane.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitare se pot vedea la primăria comunei în oarele de oficiu.

Săliște, în 27 Maiu 1912.

Primăria comunei

Un tânăr român.

absolvent al școalei de agricultură, caută loc la vre-un domeniu. Se pricepe la toate ramurile agricole precum și la fabricarea unturilor, cașurilor și brânzeturi. Doritorii să se adreseze la: **Ștefan Calamici**, Dombvár, „Vajtermelő központ” (Tolna m).

„ARDELEANA”

insitut de credit și de economii, societate pe acții în Orăștie.

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de **director executiv** și **secretar** al institutului nostru să scrie concurs cu termin până la 20 Iunie a. c. stil nou.

Beneficiile înpreutate cu aceste posturi sunt:
Pentru director:

- a) Salar fundamental 4800 Cor. la an;
- b) Bani de evartir 30% a salariului fundamental;
- c) 5 adause cvinevenale de câte 10% a salariului fundamental;
- d) tantiemă în suma de 1% a venitului net anual calculată conform statutelor;
- e) diurne și spese de călătorie conform regulamentului special;
- f) drept la pensiune în condițiile normativului referitor.

Pentru secretar:

- a) Salar fundamental 2400 Cor. la an;
- b) și c) ca la director
- d) tantiema statutară
- e) și f) ca la director.

Concurenții la postul de director au să arate competența lor teoretică și practică pentru conducerea afacerilor institutului, iar dela reflectanții la postul de secretar, să cere evaluearea iuridică și praxă de bancă premească, sau evalueare comercială teoretică.

Eventualele informări ce s'ar dori să pot cere dela direcțiunea institutului.

Dat din ședința plenară a direcțiunii ținută la 24 Maiu 1912.

Direcțiunea.

Licitațiune minuendă.

Comuna bis. gr.-or. rom. din Șeitin (Saj-tény comit. Cenad) scrie concurs verbal și secret pentru renovarea sfintei biserici conform planului și specificării de spese aprobate prin Veneratul Consistor arădan sub nr. 3272/1908, și anume pentru următoarele lucrări:

1. Lucrul zidarului;
2. Lucrul tâmplarului;
3. Lucrul tinichigiului;
4. Acoperitul cu eternit
5. Lucrul de măsurit, lăcătușit, pictor și ferestrari;
6. Boltitura nouă după modelul „Monier”; lucrul de gyps; Așezarea parafulgerului.

Planurile se pot vedea la oficiul par. gr.-or. rom. din Șeitin, de unde fără spese se poate cere și însemnarea tuturor lucrărilor.

Ofert se poate face pentru toate lucrările cumulativ, sau separat însă numai pe blanchetele, pe cari le pune comitetul par. la dispoziția reflectanților. Ofertele neîmplinite corect se vor respinge.

Ofertele închise și sigilate se vor înainta par. până la 9 Iunie st. n. a. c. 10 ore a. m. sub adresa: „Ofert pentru renovarea bisericii gr.-or. rom. din Șeitin.

Ofertele întârziate nu se vor lua în considerare.

Licitațiunea verbală se va ținea în 9 Iunie st. n. la 10 oare, când se vor desface și ofertele închise și numai decât se va hotărî cui se va de lucrul.

Reflectanți au să depună înainte de licitațiune 5% ca vadiu președintelui comitetului par., celee va primi lucrările va mai adauge 5%, iar ceialalți reprimese momentan vadiul.

Lucrările au să fie săvârșite conform regulamentului în vigoare (Közszállítási szabályzat).

Comuna bis. își rezervă dreptul de a da lucrările aceluia căruia va afla de bine fără privire la sumele oferite.

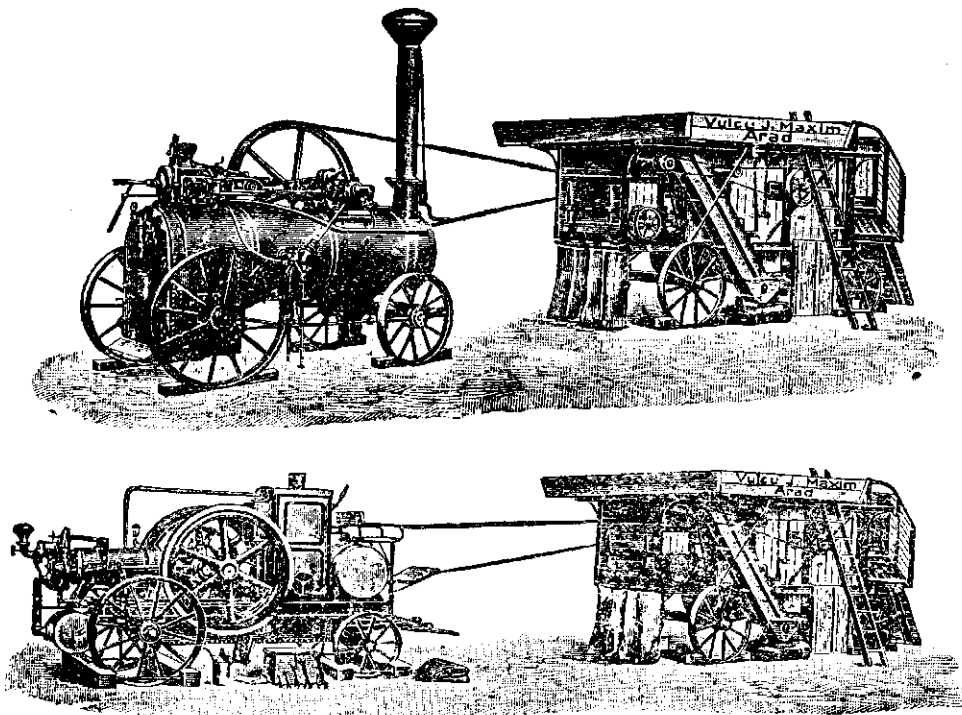
Șeitin, la 16/29 Maiu 1912.

Petru Németh
preot gr. or. rom

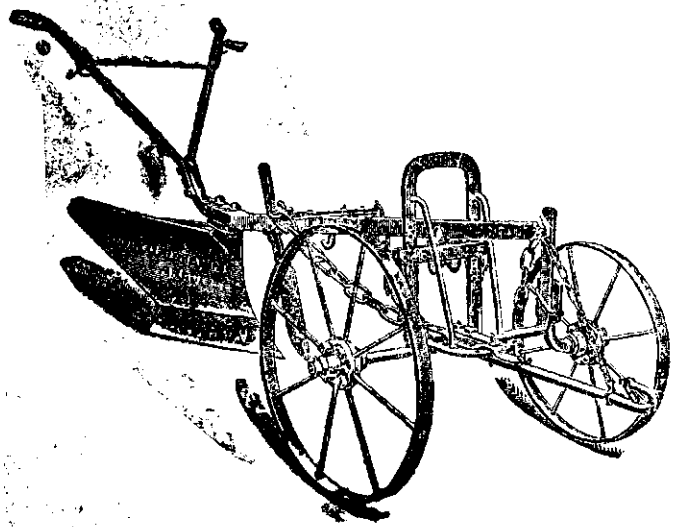
George Șiolovan
președintele comitetului par.

MAXIM I. VULCU fabricant de mașini :

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efeptuesc în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Ocaziune rară.

Un Cinematograf complet, dela cea mai fină firmă Paris model 1911, constatatariu din: 1 mașină sistem Gaumont cu 6000 metri film 1 Pathe Freres, o Dyname de 120 lampe putere 115 Volți, 46 amperc, 600 metri conduct electric, 32 asigurați contra focului, 52 lampe mici, à 25 lumini, 2 lampe mari à 125 lumini una, și alte multe aparținătoare, aduce un venit curat cel puțin de 5—6 coroane lunar.

Cauza vinderei este perderea brațului drept. Cei doritori de a-l cumpăra n'au lipsă de mecanici streini, ori și cine poate să-l conducă, deslusiri dă: **Ioan Mohan** mecanic, Cell gyár Zerneșt.

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului „Românul.”

MASINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Belter Ferencz-u. 66.
TELEFON: 93—13.

BIROU COMERCIAL PENTRU IMOBILE :: ȘI PENTRU CREDIT FONCIAR ::

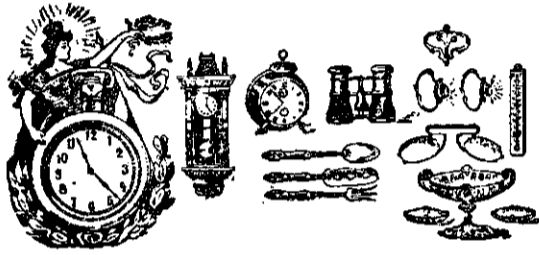
Rezolvă în mod foarte culant cumpărarea și vânzarea de pământuri, vii, păduri și case. Mijlocește împrumuturi noi și convertează grabnic și favorabil datorii vechi, atât în loc, cât și în provincie. Sunt prenotate actualmente mai multe case mai mici și mai mari din loc, precum și mai multe proprietăți. În caz de binevoitoare autorizare până la rezolvire nu se compută nici :-: o cheltuială. :-:

LUSTBADER ADOLF
birou de mijlocie conces. prin lege.
ARAD, piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 12.

Iohann Gensthaler

giuvaergia și ciasnornicar

în Orăștie Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasnornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasnornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios.

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore. Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen
A R A D.

Fondat în anul 1840.

Rosenblüh H. és Társa

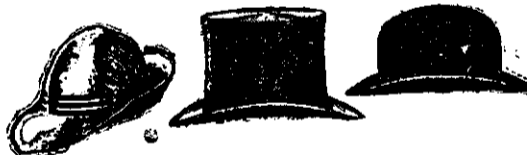
ARAD, în colțul pieții Szabadság și a străzii Forray.

Atragem atențiunea on. public asupra marelui și bogat asortatului nostru magazin de materii pentru haine și specialități de mătasă. Executăm și expediem trusouri complete, dela cele mai simple până la cele mai elegante pentru mirese. Atragem atențiunea on. preoți asupra atelierului de reverenzi, unde se pregătesc reverenzi dela 50 coroane în sus, brăuri pentru preoți dela 10 coroane în sus.

— Serviciu prompt și conștiințios. —

Să sprijinim industria locală!

Cel mai mare depozit de pălării din Făgăraș și împrejurime a lui
IOAN WELTHER MĂESTRU de pălării
FĂGĂRAȘ, piața Ferencz József-tér 17.

Recomandă înatențiunea m. st. public din loc și împrejurime depozitul său foarte bogat în pălării, de cea mai bună calitate pentru femei, bărbați și copii, precum și pălăriile de model pentru femei după cea mai nouă modă din Paris, Viena și Budapesta, și șăpci de sport pentru copii, pălării de sport dela 1 cor. 40 fil. în sus. Are în depozit străcurătoare de vin și rachiu. Călcatul cilindrelor se execută la moment. Primesc curățirea și văpsirea pălăriilor pe lângă prețurile cele mai favorabile.

Hotel „Central“ în Arad

Hotel de primul rang, vis-à-vis de casa comitatului. Stațiune de tramvai și autobus.

60 odăi moderne pentru oaspeți.

Luminație electrică. Scaldă în casă. Omnibus la toate trenurile. Locul de întâlnire al oaspeților din provincie. Grădină splendidă de iarnă. Cafenea. Prețuri moderate. Bucătărie excelentă. — Cu deosebită stimă:

Augustin Csermák.

Unde se pot cumpăra cele mai bune și elegante
ploiere? numai

la fabrica **Gustav Schmidt**, SIBIU Piața-mare de ploiere în palatul **Bodenkredit**

se pot afla noutățile cele mai moderne

En-tout-cas

și

ploiere

pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună **cuprețurile cele mai ieftine.**

SINGURA FIRMĂ
ROMÂNEASCĂ ÎN
ȚARĂ CARE

VOPSEȘTE,

**CURĂȚEȘTE și
SPALĂ ALBITURI.**

EUGEN JUNCAN,
ARAD, str.. JOZSEF-FÖHERCEG 9
LUCRĂRI EXCELENTE, PREȚURI IEFTINE.

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

GHETELE

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călțunarii aradani”, și se pot procura :: cu prețurile cele mai moderate. ::

Director: IUSTIN OLARIU.

ARAD, Szabadság-tér nr. 14.
(Filiale în PISKI și CERMEIU).

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Întreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în orice stil, cu :::: prețuri moderate. ::::

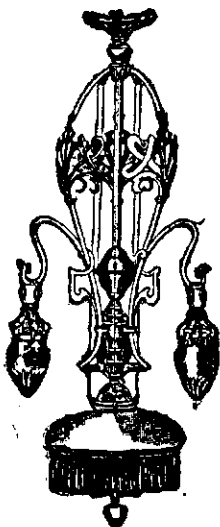
PREȚURI IEFTINE!

„La manufactor“.

HAUPT DÁNIEL
FERĂRIE ȘI PRĂVĂLIE DE VOPSELE
FĂGĂRAȘ piața Ferencz-József 27

Mare magazin în totfelul de articlii de măsur, fierar și lăcătuș, fier pentru zidiri și pentru mobile, cumpene zecimale pentru bucătărie și pentru prăvălii.

Vase pentru bucătărie de email „Sphinx” veritabile, tacâmuri de masă Solingen veritabile, linguri veritabile de Alpacca și ține de Berndorf, lampe și părți de lampe. Trăsuri pentru copii, frumoase și durabile, cu prețurile cele mai convenabile!

SERVICIU CONȘTIINȚIOS!

Kirsteuer Aladár

sculptor

în SIBIU (Nagyszeben), str. Faurilor n. 17.

Primește executarea a totfelul de

obiecte de sculptură

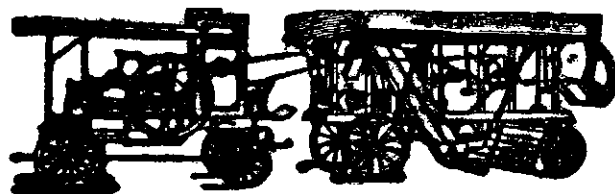
de ghips, piatră, ciment, lemn etc. figuri și ornamente executate foarte frumos.

Specialist în lucrări de mână liberă pe fațade sau în interiorul zidurilor.

Pregătește figuri întregi, busturi, statuete-reliefuri din piatră sau metal. Modele mai mici pentru zidiri și construcții.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO” original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construiește în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin,
Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

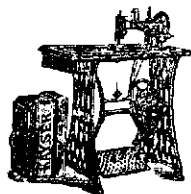
Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut din Ungaria-de-sud.

REINHOLD ZOLLER mechanic

Biserica-albă—Fehértemplom, str. Schiller (lângă „Burg“)

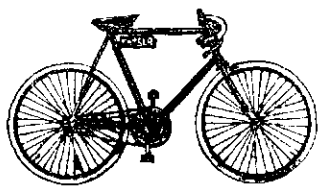
Fond. în anul 1880. Telefon nr. 46. Premiat în Timișoara în anul 1891.

Recomandă marele său magazin de mașini de cusut pentru case precum și pentru ateliere; mașini de cusut speciale pentru blanări, mănușeri etc.

BICICLETE,

cele mai noi modele 1812. Helicul-Premier. Kayser etc. Garnituri pentru biciclete, clopoșele, lampe, cornete, ținător de săbii, pompe în totă mărimea, etc. etc.

GRAMOFONE;
Pathée cu marca „Engel” Automate statif.

PLĂCI

Pentru gramofone în orice limbă din Monarhie. Noutăți.

Pentru plățire în bani gata și în rate.

Cel mai bine aranjat atelier pentru reparaturi.

Garanță.

Executare excelentă.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt

Cu stimă:

Reinhold Zoller,
mechanic.

Jucării cu prețuri foarte scumpe.

Ciment port. și țigle de acop. de Brașov

Fără agenți!

Fără agenți!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cinei fabricii cu aproape 8000 lucrători și funcționari!

In atențiunea celor-ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că reîntorcându-mă acasă după 8 ani de experiență câștigată în America, am deschis aici în loc, pe strada József főherceg nr. 1 (lângă „Victoria“)

un birou de arhitectură.

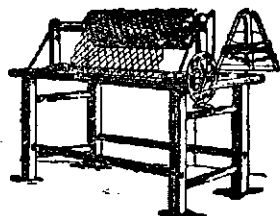
Primesc totfelul de construcțiuni în bransa arhitecturii, precum și transformări conform cerințelor moderne. La dorință servesc cu planuri și prospecte. La dorință merg și în provincie. — Cu deosebită stimă:

IOAN CLAITI

zidar diplomat

ARAD, strada József-főherceg nr. 1.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente

Hódmezővásárhely, VI., Ferencz-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, comunele, singuratici: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru împletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premiat la 6 expoziții.

Stoboare de sârmă

tari și trainice!

Fabricație de prima calitate.

In atenția arhitecților, agronomilor, proprietarilor de vii, pentru vile, grădini, terenuri de vînătoare etc.

KLEIN ISTVÁN,

fabrică pentru împletituri de sârmă, Szeged, Kelemen utca 4 sz.

Trimit și instalez împletituri de sârmă pentru mașini, împletituri de oscilat, stoboare pentru case și vile, împreună cu uși și porți puternice.

Cele mai frumoase rețele!

Mai furnizez: ciururi pentru cernut nisip (prund), coșnițe pentru nisip, buriane pentru schintei, coșnițe pentru nutreț, botnițe pentru boi și stouri pentru ferești de ori-ce mărime.

Prețuri ieftine! — Serviciu prompt Prospect de prețuri trimis gratis.

„Harem“

cea mai bună gumă

1 duzină 4 coroane.

In Arad de vânzare numai în drogheria

Török A. és Tsa

Andrássy-tér nr. 20.

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru“.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa-I.évay, vis-à-vis de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor socotesc taxa numai pentru 5.

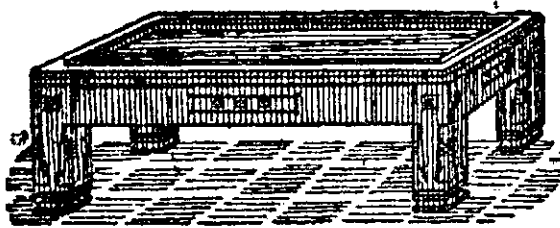

Premiat la expoziție cu medalle de aur.

H. PÁLLÁN succesor

Styászni József

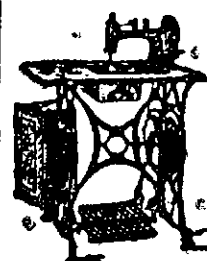
prima fabrică ardeleană de biliardo și împilărie la Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.

La cerere trimite instalatorul de biliardo și în provincie. — Ține mare asortiment de biliardo noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată la 1875. — La dorință face și trg de schimb.

Prima calitate.

Mașini de cusut „Singer” calitate bună, pentru femei cu 30 fl., (karikahajós) tot pentru femei 42 fl., centralbobin 47 fl., cu 5 cutii din oricare soi 55 fl., cu luntre scufundătoare (stülyesztő karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu 65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni, pe lângă garanție de 5 ani — livrează:

KRAUSZ HENRIK,

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.

Revizătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARA.

1911.		1912.	
14 Mai	ACTIV	5 Mai	12 Mai
174 236 730	{ 123 393 730 Rezerva metalică aur 156 266 617 } 50 483 000 „ trate aur 61 958 000 }	218 278 272	218 224 617
1 466 477	Argint și diverse monete	927 248	916 643
110 669 786	Portofoliu român și străin	192 960 747	202 458 770
22 530 568	{ *) Impr. pe ef. publice 6 956 200 } „ în cont curent 9 201 561 }	15 704 570	16 157 761
11 999 789	Efectele Capitalului social	11 941 791	11 941 791
17 856 442	Efectele fondului de rezervă	17 506 377	17 506 377
4 284 121	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 191 821	4 191 821
6 023 292	Imobile	6 098 943	6 119 298
736 092	Mobilier și mașini de imprimerie	801 658	801 748
861 642	Cheltuieli de administrațiune	807 019	823 722
111 455 815	Depozite libere	106 821 255	106 787 155
18 880 394	Conturi de valori	20 695 804	29 649 250
45 090 490	Conturi curente	58 723 066	44 827 467
526 091 138		655 458 571	660 406 420
	PASIV		
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 359 907	Fond de rezervă	32 381 958	32 381 958
4 461 614	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 766 612	4 766 612
338 728 700	Bilete de bancă în circulațiune	465 697 420	462 145 780
1 628 438	Dobânzi și beneficii diverse	2 085 173	2 215 236
111 455 815	Depozite de retras	106 821 255	106 787 155
27 457 164	Conturi diverse, sold	31 706 153	40 109 679
526 091 138		655 458 571	660 406 420

Scomntul 5%
*) Dobânda 5%.

Numărul telefonului 23.

Ujj Janos,

stabiliment industrial de cement,
în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.
(Aradmegye).

Execută țevi de beton, plăci de pavaj,
plăci de marmură artificială, terrazzo și
mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi,
figle, inele de fântâni cu fer, plăci sub
sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte
de cheltuleli și planuri pentru poduri,
de beton cu construcție de fer și pen-
tru betonizarea trotoarelor.

Dacă stropeschi cu „FORHIN“

- I** - ai mai pu-
țină bătaie
de cap,
- II** - a lucru
mai puțin,
- III** - a cheltuială
mai puțină!

deoarece »FORHIN«-ul este
MICTURA DE BORDÓ
adesea îmbunătățită. Se lipește
ușor chiar și de frunzele umede.
La ori-ce brumă poți se
stropeschi, nelăsând nici un
fel de sediment (drojdie).
Mulțime de scrisori de mul-
țămintă și recunoștință.
Pregătim invenția drului Aschen-
brandt de Rézékenpor și Bordópor.
Cere prospect gratuit și franco
dela fabrica

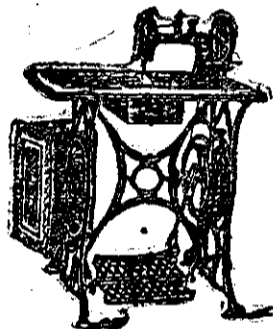
„FORHIN“ BUDAPEST, VI.,
VÁGZI-ÚT 93.

Georg Barthelmie

mechanic

Brașov, Strada Porții Nr. 41.
(Colțul dela strada Sfântului Ioan).

Atelier pentru mașini, de scris, socotit,
dictat și de cusut, apoi pentru aparate
electrice și fizice, lampe electrice de
buzunar, gramafoane, plăci, ace, hârtie
— de copiat și diferite utensilii. —

Telefon 380.

— Instructor pentru scris la mașină. —

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

≡ Execută tofelul de icoane artistice. ≡

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la
mărime naturală. Picturi renumite în
oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică.
Fotografierea, copiilor executată
modern, fotografiere în grup și familie, se știe că ateli-
erul acesta în privința mărimii este primul
Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate foto-
grafia chiar și pe timp ploios.

Cu deslușiri servesc.

Karl Schulleri

atelier de cuptoare,

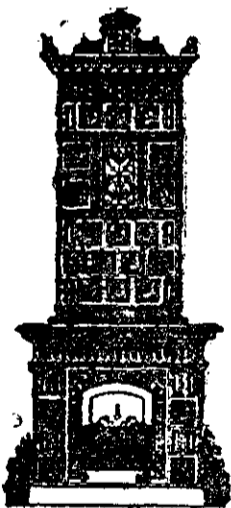
Sibiu, Târgul Fânului 7.

Execută:

cuptoare cu căhăli

În toate colorile, precum și încălzite în forma
Meissner și Kastel, îmbrăcate în căhăli.
Deasemenea construiesc cuptoare de fierț
din căhăli albe și vinete.

Primesc și tot felul de reparaturi, ce
se țin de bransa mea. Comande primește
și dl Victor Roth, prăvălie de coloniale,
Sibiu, Strada Sării (Salzgasse) Nr.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE GEORGE RUMMEL

SIBIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.

se execută costumele cele mai bune și strict
englezești, precum și alte haine. Pune la
dispoziția stim. dame cele mai nouă și cla-
sice jurnale. Ori-ce comandă se execută în
8—10 zile. — La damele din provincie iau
probe în 6 ore de două ori. Haine de doliu
le execut în 12 ore. — Convingerea e si-
guranța cea mai bună! — Rugând sprijin

Cu stimă:

GEORGE RUMMEL

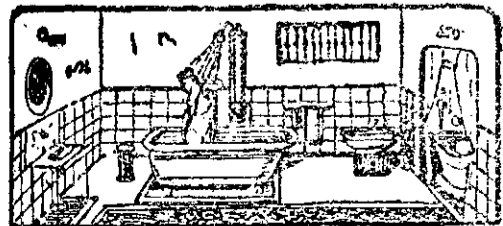
EDUARD LEXEN,

finichigiu și antepriză de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie la
edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase
pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele.
Specialist în apeducte la case, canalizări,
conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de toffelul
Jela 3 corone în sus. — —
Engroșiștilor li-se dau rabat.
Depozit bogat în vâni de
scăldat, cămine, closete etc.
Serviciu conștiințios. Prețuri
moderate. Reparație promptă.

Să ne credeți că este în interesul
D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt“

Cu coasa „Koronagyémánt“

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din
oțel-diamant, coase rele și moi nu se găesc între ele.
Pentru trănicia fiecărei bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul: 1 buc. 1-80 1-90 2.— 2-20 2-40 2-50 2-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin
trimiteră banilor înainte sau pe lângă rambursă la

Lengyel Testvérek magazin de coase
„Koronagyémánt“

Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noui zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

Invenție senzațională.

Brevetat sub No 3956.

Scutit prin lege sub No 141.

In atenția prășitorilor de vite!

ANTICOLUL e de un efect uimitor în contra: **COLICEI.**

Experiența de doi ani la regimentul I. de husari arată că în contra colicei nu există un alt leac mai cu efect decât ANTICOLUL, deoarece în toate cazurile și un prav ajunge ca să producă efectul așteptat. La cai în cazurile cele mai grave e destul un prav, vindecare la 1¹/₂ ore. La vite cornute 1 eventual 2 pravuri, vindecarea 1 oră. *In propriul interes comandă o cutie, ca să o ai în caz de lipsă, costă 4 coroane (2 pravuri).*

Se poate comanda la:

LABORATORUL ANTICOL

Mayer Ignác, med. veterinar șef reg. Brașov.

Kaiserl. und Königl.
Husaren-Regiment Kaiser No 1.

Certificat.

Subsemnatul am folosit preparatul dlui Mayer Ignác, medic veterinar de stat, la boala așa numită colică, atât a cailor mici cât și la ai regimentului, cu un rezultat uimitor, pentru care, precum și pentru forma ușor de usat îl recomand cu căldură orșicului.

Brașov, 21 Aprilie 1896.
(L. S.)

ss. *Littke*, colonel.

THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de hete, pălării și articlii de modă pentru bărbați alui

Made by
Rice & Matthews
Boston, Mass. U.S. A.

BUCHSBAUM és T-sa
ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârnciuri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc.

folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

ARAD.